د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

دريم ټولگی

ه لري
که منع

Ketabton.com

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

دریم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارټمنت استاد.

علومو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

- داکټر احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهنې وزارت د علمي شورا کار کوونکی.
- د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنټ علمي او مسلکي غړی.
- د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارټمنت علمي او مسلکي غړې.

د کتاب ایډیټ کوونکي:

- د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.
- د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- د مؤلف مرستیال فیض الله فائیز د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریسرچ دیپارتمنت علمي غړی.

انځور کوونکي:

نفیسه پوپلزۍ او حفیظ الله منیر.

د محتویاتو، دیني، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازي د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین: نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب لړلیک

سرليکونه	مخونه		سرليکونه	مخونه
قرآن کريم	۱		نثر	۴۲
د حضرت محمد (ص) کوچنيوالی	۳		مکرجنه ګيدړه او ناپوه چرګ	۴۴
حضرت ابوبکر صديق (رض)	۵		ماينونه	۴۶
د ښوونکي مقام	۷		ترافيکي لارښوونې	۴۸
ښه زده کوونکي	۹		رښتيا ويل	۵۰
ټوکه او کيسې	۱۱		روغتيا	۵۲
راځئ چې کتاب ولولو	۱۳		د چاپېريال د پاکوالي ساتنه	۵۴
قلم وايي	۱۵		زموږ چاپېريال	۵۶
د پوهولو او راپوهولو لارې چارې	۱۷		د سګرټ څکولو زيانونه	۵۸
د ناروغۍ رقعه	۱۹		چرچرک او مېږی	۶۰
ضروري رقعه	۲۰		د غابښونو ساتنه	۶۲
د ماشومانو لوبې	۲۱		د ملاريا ناروغي	۶۴
بريالی	۲۳		هيوادنۍ مينه	۶۶
د مور او پلار حقونه	۲۶		د غزني ښار	۶۸
د مور ورځ	۲۸		دوه اخترونه	۷۰
د ليک او لوست ارزښت	۳۰		د تګ راتګ وسيلې	۷۲
نظم	۳۲		جرګه	۷۴
ځانځاني	۳۴		وزلوبه(بز کشي)	۷۶
هوښياره نجلۍ	۳۶		د اوړي موسم	۷۸
د کور په کارونو کې مرسته	۳۸		باغوان	۸۰
خواخوږي	۴۰		د ونو ګټې	۸۲

سرليکونه	مخونه
د وخت ارزښت	۸۴
باران	۸۶
بزگر	۸۸
ترکاڼ	۹۰
تيلفون	۹۲
د الوتونکو وزرونه	۹۴
طبيعي شتمني	۹۶
کار او طبيعت	۹۸
ورمونه	۱۰۰
متلونه	۱۰۲
د مني موسم	۱۰۴
د ژمي موسم	۱۰۶
د اور گټې او زيانونه	۱۰۸
الوتونکي مرغان	۱۱۰
ربښتينی هلک	۱۱۲
د کورني چرگانو ساتنه	۱۱۴
پر حيواناتو زړه سوی	۱۱۶
مرغان او دخالو جوړونه	۱۱۸
ښه کره وړه	۱۲۰
د شاتو مچی	۱۲۲
وريښم څرنگه لاس ته راځي	۱۲۴

سرليکونه	مخونه
روغه جوړه	۱۲۶
د زرد آلو زړی	۱۲۸
زيار او هوسايي	۱۳۰
ليک نښې	۱۳۲
ساده کلمې	۱۳۴
مرکبې کلمې	۱۳۶
وروستاړي	۱۳۸
مختاړي	۱۴۰
عبارت او جمله	۱۴۲
جمله	۱۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

قرآن کريم

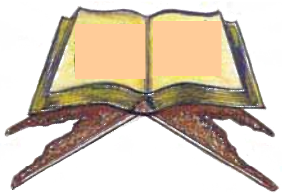

موخه: د متن لوستل، ليکل، د قرآن کريم په لارښوونو باندې عمل کول او د نوو کلمو په معنا پوهيدل دي.

پوښتنې:

۱. قرآن کريم پر کوم پيغمبر نازل شوی دی؟

۲. آيا ويلی شئ چې قرآن کريم څو آيتونه، څو منزلونه او څو سورې لري؟

۳.د قرآن کريم د تلاوت نه مخکې بايد کوم ټکي په پام کې ونيول شي؟

قرآن کريم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی.

د قرآن کريم تلاوت او لوستل ځانګړی ثواب لري.

څوک چې قرآن کريم تلاوت کوي او ياپې په لاس کې نيسي بايد په اوداسه وي. ښه زده کوونکي همېشه د قرآن کريم تلاوت کوي، پر لارښوونو يې عمل کوي او دهغه ادب ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

نازل : رالېږل شوی	ځانګړی : خاص
تلاوت : لوستل	درناوی : احترام

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره دقرآن کريم لوست په لوړ آواز ولولي.
- د لانـــدې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ او بيا يې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱.تلاوت ________
۲.ځانګړي ________
۳.همېشه ________

تل، خاص، دقرآن کريم لوستل

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې وليکئ.

جمع	مفرد
آيتونه	آيت
مسلمانان	
سورې	
ادبونه	

کورنۍ دنده:

- لاندې جملو کې تش ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کريم،حضرت محمد (ص)، خدای(ج))
- قرآنکريم د__________ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر ______نازل شوی دی.
- د ______ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت محمد(ص) کوچنیوالی

موخه: د متن لوستل، لیکل، د نوو کلمو په معناوو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لوړ شخصیت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې د حضرت محمد (ص) په هکله څه ویلی شئ، خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ!
۲. په پورتني عکس کې کوم زیارت وینئ؟

زموږ پیغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنیوالي څخه د ښو او نیکو اخلاقو څښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزولو له کورنیو سره په ډېر درناوي چلند کاوه. له دی کبله ددہ نیکه (عبدالمطلب) ورته تل دځوی خطاب کاوه او په هغه باندې ډېر ګران و. همدا رنګه د ده تره (ابوطالب) هم په ده باندې ډېر پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته ګران و. حضرت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره یې دکور او کورنه بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومې ګران و. که څه هم دی یتیم و خو دخپل نیکه او تره په شفقت او مهربانۍ کې یې د پلا رمینه تر لاسه کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

پیغمبر :	پیغام وړونکی
بې وزله :	غریب
جامع :	یو نوم دی

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ.
- له تورو څخه کلمې جوړې او د چوکاټ په خالي ځایونو کې یې پــه خپلــو کتابچو کې ولیکئ.

ک+و+چ+ن+ي+و+ا + ل + ی =	کوچنیوالی
هـ+م+ز+و+ل+و=	
ج+ ا +م+ ع =	
هـ+ل+ک =	
پ+ ا+ ک =	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي د ې په خپله خوښه د لوست درې کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم لوست

حضرت ابوبکر صدیق(رض)

موخه: د متن لوستل، لیکل، دحضرت ابوبکر صدیق (رض) دلوړ شخصیت پېژندل او د هغه په کړووړو عمل کول او دنوو کلمو په معنا وپوهېدل دي.

پو ښتني:

۱. آیا د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په هکله څه ویلی شئ؟

۲. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) اصلي نوم څه دی؟

۳. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد(ص) څویم یار دی؟

حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی یار و. اصلي نوم یې عبدالله، د پلار نوم یې (عثمان) او په ابو قحافه سره یې شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صدیق لقب ورکړل شوی و. ابوبکر صدیق(رض) دیندراه او د ښو کړووړو خاوند و. تل به یې له خلکو سره په ورین تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتینی و.ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له بې وزلو سره یې د خپل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابوبکر صدیق(رض) له کوچنیوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مینه درلوده، ناسته او ولاړه به یې ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پیغمبرۍ مبعوث شو، نو حضرت ابوبکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدیق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) یې ایمان راوړ او د اسلام په مبارک دین مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) لــه مکــې معظمې نه مدینې منورې ته هجرت کاوه دی یې د لارې ملګری و او همــدا راز په ټولو غزاګانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) لــه دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صدیق (رض) د مــسلمانانو خلیفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ میاشتې یې خلافت وکړ او د ٦٣ کالو په عمر یې له دې دنیا څخه رحلت وکړ.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولــولئ. دحــضرت ابــوبکر صدیق(رض) د کړووړو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– صدیق ______	– ورین ______	– هجرت ______	رښتینی، عزتمند، پراخ،
– مشرف ______	– ببوزله ______	مبعوث ______	بېلتون، غریب، لېږدېدنه

لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ورکړئ.

١. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟

٢. د حضرت محمد (ص) لومړی یار څوک و؟

کورنی دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په سمو کلمو سره ډک او پــه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

١. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی ______ و.

٢. ابوبکر صدیق (رض) دینداره او د ______ خاوند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د ښوونکي مقام

موخه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، لیکل او د نوو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پوښتنې

۱. تاسې لیک او لوست له چا نه زده کوئ؟
۲. ښوونکی پر موږ باندې ولې د مور او پلار په شان حق لري؟
۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځئ؟

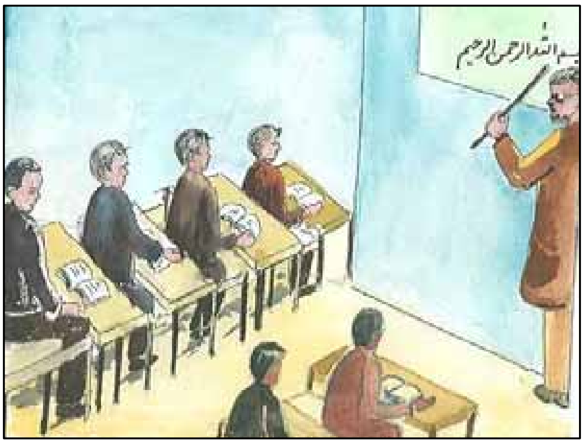

هغه څوک چې موږ ته لیک او لوست را زده کوي، ښوونکی نومېږي. ښوونکی موږ ته هره ورځ نوي معلومات راکوي. موږ د نوي او سوکاله ژوند لپاره روزي، نو ښوونکی ځکه د مور او پلار په شان په موږ باندې حق لري. باید درناوی یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. د ښوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځینو هېوادونو کې یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کېږي. همدارنګه زموږ په هېواد کې هم یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالۍ اود ترانو په ویلو لمانځل کېږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګډون مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

مقام :	منزلت
درناوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟
- د لاندې کلمو معناوې په چوکاټ کې له لیکل شوو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

سوکاله:__________

درناوی:__________

ښوونکی:__________

احترام
آرامه
استاد

- زده کوونکي دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته ووایي.

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، درناوی کلمې لومړی په لنډوجملوکې وکاروئ.او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

ښه زده کوونکي

موخه: د ښو زده کوونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ډوله (مترادفو) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دې شعر سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

١. مورې چا ته ښه زده کوونکي ویلی شو؟
٢. تاسې چې ښه زده کوونکي یاست څه باید وکړئ؟
٣. ستاسو له نظره ښه زده کوونکي باید کوم کارونه تر سره کړي؟

د مکتب ښه شاګردان یو — د هېواد ښکلي ګلان یو
په شوق وایو خپل درسونه — مورې د پوهې مینان یو
مدام پام په کتابو کړو — د کتاب طرفداران یو
د لویانو کړو نمانځنه — د عالي خوي خاوندان یو
رښتیا وایو رښتیا اورو — په رښتیا پسې روان یو
مهال وېش سره سم دروو — همېشه وخت شناسان یو
ازموینې نه څنګ نه کړو — ښه ډاډه په امتحان یو
هېڅ وخت چا سره جنګ نه کړو — یو د بل انډیوالان یو

د نژند یو مورې ملګري
مینه ناک د خپل عرفان یو

محمد عثمان نژند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ښو زده کوونکو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هرې ډلې یو تن زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او د ښه زده کوونکي د صفتونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پیدا کړئ لکه شاګردان،ګلان او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
- په لاندې چوکاټ کې مترادفې کلمې پیدا کړئ او د کرښې په واسطه یې پــه خپلو کتابچو کې سره ونښلوئ.

مکتب	امتحان
شاګردان	همېشه
ښکلې	زده کوونکي
مینه	وطن
هېواد	ښایسته
مدام	محبت
ازمویني	زحمت
زیار	ښوونځی

کورنۍ دنده:

- لاندې نیمګړې بیتونه د چوکاټ په مناسبو نیم بیتو سره بشپړ. او په کتابچو کې یې ولیکئ.
- د مکتب ښه شاګردان یو ______________
- په شوق وایو خپل درسونه ______________
- مدام پام په کتابو کړو ______________

موږ د پوهې مینان یو
د هېواد ښکلي ګلان یو
د کتاب طرفداران یو

یادونه: مترادفې کلمې: هغه کلمې دي چې په معنا کې یو شی وي، په ښه او شکل کې سره توپیر ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

ټوکه او کیسه

موخه: چې زده کوونکي د ټوکې او کیسې په معنا او مطلب پوه شي. ټوکې او کیسې سمې ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

١. ستاسو په نظر ټوکه او کیسه څه ته وايي؟
٢. تاسو کله له چا څخه ټوکې او کیسې اورېدلې دي؟
٣. څوک کولی شي چې یوه ټوکه او یا کیسه ووايي؟

یو مسافر سړی په ژمي کې له یوه کلي څخه تېرېده. د کلي سپي پرې را ټول شول. کله چې هغه تیږې ته لاس کړ، تیږه په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره ناري کړې: دا څنګه کلی دی، چې سپي یې خوشې کړي او تیږې یې ترلې دي؟

کیسه

نه ګیدړ دی نه زمری   هسې ښکاري لکه سپی
د پسو او خرو دښمن دی   کوم حیوان د دې وطن دی

ووایئ دا څه شی دی؟   (ل، ی ، و، هـ   )

لغتونه او معناګانې:

ټوکه : خندا لرونکې خبرې یا فکاهي
نارې : غږونه

یادونه: کیسې د یوې پوښتنې او غوښتنې په ټوګه په شعر او نثر کې راوړل کېږي او مقابل لوری ځواب وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن په چوپتیا سره ولولئ!
- د مثال په ډول دې څو تنه زده کوونکي یوه یوه کیسه په ټولګي کې په لــوړ اواز ولولي.

- په خپلو ډلوکې لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ!

۱. مسافر له کوم ځایه تېرېده؟
۲. د کلي سپي ولې پر مسافر راټول شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس تیټ کړ؟
۴. د کلي په هکله یې د څه شي شکایت وکړ؟

- د لاندې کلمو لپاره دوه معنا ګانې درکړل شوې دي تاسې د کلمو سمه معنا په ګوته کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

الف: تیږې	ډبرې	لوټې
ب: ترخڼګ	خواته	مخامخ
ج: نارې	غږونه	خبرې

کورنۍ دنده:

- د ټوکې او کیسې متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره ولیکــئ. او هم یوه ټوکه یا یوه کیسه له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

راځئ چې کتاب ولولو

موخه: زده کوونکي وپوهیږي چې له هر څه نه کتاب ته زیاته اړتیا لرو. همدا رنګه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. کوم ډول کتابونه مو خوښیږي؟

۲. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولئ؟

۳. ستا سو له نظره د کتاب لوستل څه ګټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چې له لوستلو يې پوهه زده کوو. تاسي پوهېږئ، چې پیسې آخرخلاصېږي. خو د کتاب ګټې د ژوند تر پای پورې نه خلاصېږي. دوستانو! کتاب ولولئ! د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت لري.

کتاب موږ ته ګټورې لارښوونې کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي. د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختګ سبب ګرځي، په یوازیتوب کې مو ډېر ښه ملګری هم دی. د کتاب کلمې او جملې باید په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهیږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځئ! چې کتاب ولولو، چې ګټورو لارښوونو او زده کړو په وسیله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل ګران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن د يو بل په مرسته ولولئ.
- لاندې نیمګړې جملې په قوسونوکې دلیکل شویو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.

– کتاب ډېر ارزښت ناک شی ________. (دی، ده)

– ځکه چې په لوستلو يې ________ زده کوو. (لوست، پوهه)

– دکتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت ________. (لري، ورکوي)

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

– کتاب موږ ___ لارښوونه کوي.

– کتاب زموږ فکر په کار________.

– د کتاب کلمې او جملې باید په ډېر غور سره________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

د نی قلم وايي

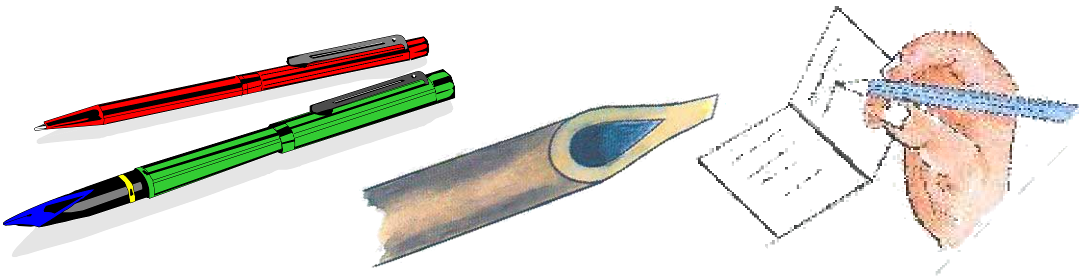

موخه: د قلم په ارزښت، ګټو او اړتیاو وپوهېدل او د دې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې خپلې لیکنې په څه شي کوئ؟
۲. څو ډوله قلمونه پېژنئ نومونه یې واخلئ؟

د نی قلم وايي: زه په بېدیا او دښـــتو کې زرغونېږم. کله چې انسان وپېژندم د قلم په نوم یې یاد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د لیکلو وسیله یم. له یو لاس څخه بل لاس ته په درناوي ګرځم. ټول ژوند مې پـــه محبت او عزت کې دی ځکه د پوهې پلویان خپل مطلب، ویناوې او غوښتنې زما په ژبه بیانوي.

لغتونه او معناګانې:

بېدیا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل:	دوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- له لاندې ګډوډو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

– وسیله یم، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

- لاندې کلمې په څپو واړوئ!

قلم: ـقـلمـ   عزت: ________   لیکلو: __________

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کوونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي اومتن سم ولولي او سم یې ولیکي.

پوښتنې:

١. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!

٢. تاسې خپل مطلب نورو ته څرنګه ورپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو لارو چارو سره سرته رسېږي.

د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه تر سره شي، نو باید د مفاهمې له بېلابېلو لارو چارو څخه کار واخیستل شي. مفاهمـــه د ستونزو د حل یوازینۍ لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شـــفاهي ډول، د تلیفون او انټرنېټ په وسیله او همدا رنګه د لیک د ډولونو په توګه تر سره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنیو وسایلو په وسیله د انسانانو ترمنځ اړیکـــې ډېرې نژدې شوې او په ډېرو لرو هېوادونو او ځایونو کې انسانان کولی شي چې د اړتیا په وخت کې خپل مطلب او پیغام ولیکي او یو بل ته یې واستوي.

لغتونه او معناګانې:

مفاهمه :	یو تربله پوهول را پوهول
اړتیا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړیکې :	رابطې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه :

- د لوست متن یو د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمې د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- په خپلو خبرو کې د مفاهمې ګټې بیان کړئ.
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړئ!

۱. پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو ______ سره سرته رسېږي.
(لارو،طریقو)

۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توګه پیل شي، نو باید د لاندې بېلابېلو __________ څخه کار واخیستل شي.
(لاروچارو، ډولونه)

- لاندې کلمو ته پام وکړئ او په تورو یې واړوئ!

الف: پ+ و+ ه + و+ن+ه = پوهونه ب: خــ+ ب+ ر+ي= خبرې

مفاهمه_ انټرنېټ_ تلیفون_ اړتیا

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د ناروغۍ رقعه

موخه: چې زده کوونکي د ناروغۍ رقعه ولولي، ويې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعه واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

١. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنګه خبر ورکوي؟
٢. ولې مورږ د ناروغۍ رقعه د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلی سر ښوونکی صاحب!
زه بريالی د خوشحال زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی د ناروغۍ له املـــه ښوونځي ته د زده کړې لپاره درتلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه ګڼئ.

په درناوي

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

سوبتيا :	حاضري
ناسوب :	غيرحاضر

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د ناروغۍ رقعه يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعه املا ووايي.
- د ناروغۍ رقعه له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کورنۍ دنده:

- يوه د ناروغۍ رقعه په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

ضروري رقعه

موخه: د ضروري رقعي د ليکنې په هدف او مطلب، وپوهېږي. همدارنګه له يـاده يــې وليکي

پوښتنې:

۱. تاسو د کوم ضروری کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنګه خبر ورکوئ؟
۲. ولې مور د ضروری رقعه د ښوونځي اداري ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاغلی سرښوونکی صاحب!
زه سورګل د محمد ګل زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي لــه تاسو څخه هيله لرم، چې د سوبتيا په کتاب کې ناسوب نه شم.

په درناوی

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

اړتيا :	ضرورت
هيله :	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعه ولولي.
- يو بل ته د ضروری رقعه املا ووايا ست!
- ضروري رقعه له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعه وليکئ.

دوولسم لوست

د ماشومانو لوبې

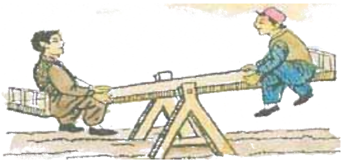

موخه: زده کوونکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په ګټو دې پوه شـــي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

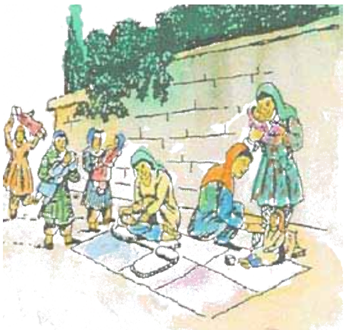

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!

۳. لوبې څه ګټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي .هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطنـــي لوبې دي.دغه لوبې د ګاډۍ چلولو، پټ پټانې يا پټونې، پهلواني، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او تاق، ليندۍ ويشتلو، بنګړي مات، ټـــال اچولـــو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته ګټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلوبو کولو مهارتونوته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توګه: د نانځکو کولو لوبـــه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله ښايي واړه هلکان هم په خپلو لوبو کې ګډون ته راوبولي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني اوکوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کښنوي.د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځای په ځای کوي. نجونې خپلې ډلې په دوو برخو وېشي او په خپل منځ کې د دوو کورنيو په څېر چلند اوټګ راټګ کوي. يوه ډله له بلې

نه د يوې نانځکې غوښتنه کوي، بيا يې واده جوړوي او ترديې پورې چې د ناوې د ورلو دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده.ځکه چې ماشومان د کورني ژوند لپاره روزل کېږي او خپل رول په ټولنه کې پېژني.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغتونه او معناګانې:

چمبه :	دايره
نانځکې :	ګوډۍ، ناوکې
پياوړی :	قوي
لوبې :	ساعت تېري
دود :	رسم او رواج

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په روانه توګه ولولئ او بيا د (چمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په ځېو واړوئ.
- ووايئ چې د لوست اصلي مطلب څه شی دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ. او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
  الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.
  ب: د نانځکې لوبه ده.
  ج: لوبې او ساعت تېري دي.
- د (چمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کی، توشکې، هلکان

دا ______ زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله نبايي واړه ______هم خپلو لوبو ته را وبولي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني او ______ جوړوي. وړې ______ او ______ په کې اواروي بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېنوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بریالی

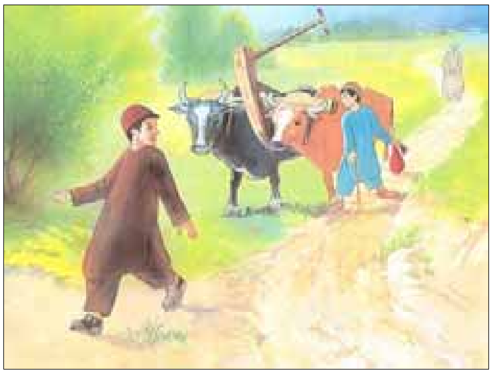

موخه: دکیسې، لوستل، لیکل، د ژوند دکړاوونو او سختیو په وړاندې د پیاوړي عزم، د صبر درلودل او د نا امیدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې د یوې داسې پېښې کیسه وکړئ چې ځوریدونکې او خپله مو لېدلې وي؟

۲.که چیرې یو معیوب ووینو دخپل وس په اندازې باید ور سره څه وکړو؟

یوې کورنۍ کې یو هلک اوسېده، چې بریالی نومېده. د بریالي کورنۍ ډېره بیوزلې وه. دده کونډې مور به د ګنډلو له لارې خپلو ماشومانو ته ډوډۍ پیدا کوله. د بریالي ماما،اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر ځورېده، او له ځان سره به یې ویل:«که د شپېلۍ ځمکه خپلې خورته ورکړم ....؟» اکبر د شپېلۍ ځمکه خپلې خور ته ورکړه بریالی دخپل ماما په دې کار ډېرخوشحاله شو. بریالی او زمری چې سره ورونه وو یوه ورځ دواړه د یوې او غوآیانو د پیداکولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غوایان دوی ته امانت ورکړل.دواړه ورونه د شپېلۍ د ځمکې په لور روان شول.بریالی او زمری په لاره روان وو چې خیر محمد اکا یې په مخه ورغی او هغوی ته یې داسې وویل :« په دې لاره مه ځئ چې د ماین خطر په کې دی.» بریالي د خیر محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بریالي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکرار کړه، خو بريالی په قهر شو او زمری يې کورته ولېږه. بريالی يوازې د شېلې د ځمکې خواته لاړ. هلته لانه ورسيدلی چې د ماين د چاودنې سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بريالي مرستې ته را ورسېدل او هغه يې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.
ډاکتر وويل:« چې ده ته وينه په کار ده ». هيچا هغه ته وينه نه ورکوله.
د بريالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کريم چې د بريالي له نږدې خپلوانو څخه و، بريالي ته يې خپله وينه ورکړه او له مرګ څخه وژغورل شو خو يوه پښه يې پرې شوه. د پښې پرې کيدو بريالی له ژوند څخه نا هيلي کړ.د هغه نااميدۍ ټوله کورنۍ خواشيني کړې وه. مور يې ماما ته وويل:« چې وروره! بريالی به له دې نا اميدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډ ورکاوه. يوه ورځ يې ماما بريالی له معيوبينو سره د مرستې مرکز ته بوت او مصنوعي پښه يې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وګرځي. خو سره لـــه دې هم ځوريده او خپل ځان ورته نيمګړی ښکاريده. دی له وزګارتيا څخه ډېر زړه تنګی شوی و. زمري ورور يې ، دی له يوه ګنډونکي سره شـــاګرد کړ. له څه مودې وروسته بريالي ګنډل زده کړل. چې له دغې دندې سره يې بيا په خوشحالۍ خپل ژوند کاوه.

لغتونه او معناګانې:

بېوزلي :	غريبي
بيړه :	چابکي
مرستې :	کومکونه
ټپي :	زخمي يا ژوبل
خواشينی :	خپه
شېلۍ :	دخوړ هغه ځای چې سېلابونه پکې تېرېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د بریالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟

۲. اکبر څوک و او ولې يې د بریالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟

۳. خیر محمد اکا زمري او بریالي ته څه وويل؟

۴. د شيلې څمکې سره نژدې څه پېښه وشوه؟

۵. د ماين چاودنې له پېښې وروسته بریالی ولې ځورېده؟

۶. بریالي څه شی زده کړل؟

۷. بریالی اوس څه کار کوي؟

◆ زده کوونکي دې د کيسې د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هرې ډلې یو تن راشي او د بریالي کیسه دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناګانې په کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

الف: عیبي، معیوب، عیب لرونکی

ب:ستونزې، مشکلات

ج: بېړه، عجله

د: ټپي، زخمي

کورنۍ دنده:

-زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هلک معیوب ______. (دی، دي)

ب:هغه هلکان معیوب______. (دي، دی)

ج: دا نجلۍ معیوبه________. (ده، دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارلسم لوست

د مور او پلار حقونه

موخه: دپلار او مورپه حقونو پوهېدل، له هغوی سره نیکي کول، له مفردو کلمو څخه د جمعو کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. مورې ولې د مور او پلار خدمت کوو؟

۲. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ډېرې خوږې دي. د مور او پلار درناوی او لـه دوی سره نیکي کول، د مسلمانۍ له ښو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمایلي دي: « تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه وایاست. چې زړه یې له تاسو څخه نا راضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اُف) ویل هم لازم نه وي نومورې باید له هغو ټولو چارو څخه ځان وساتو، چې د دوی د خپګان سبب کېږي. له مور او پلار سره باید په ډېرې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داسې فرمایي:« دالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده » یعنې که له چا څخه مور او پلار خوښ او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوښ او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار نا راضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نـو غوره دا ده چې مورې د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مینه اواحترام د هغوی خدمت وکړو او تل یې دعا واخلو چې نیکمرغي مو په برخه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي اوپه دې هکله چې په کور کې له مور اوپلار سره کومې مرستې کوي خبرې وکړي.

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– خدای(ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (اُف) هم ________.
(مه وآیاست، مه باسئ)

– د الله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې _ . (ده، دی)

- زده کوونکي دې په ګروپونو وویشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي.

نېکي، نې + کي
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

– د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د مور ورځ

موخه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه ويلی شئ؟
۲. آيا تاسو کله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
۳. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شی اخلئ؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دريم ټولګي کې زده کړه کوي. دوی چې کله ښوونځي ته ځي، پلار يې هغوی ته دوې دوې افغانۍ ورکوي. زلمي خپلې پيسې لګولې، خو افسانې يوه افغانۍ لګوله او يوه افغانۍ يې ساتله. کله چې د مور ورځ رانژدې شوه، افسانې خپلې مورته يوه ښايسته د ګلانو ګېډۍ د ګلانو له پلورنځي څخه واخيسته او ددې ورځې په نمانځلو کې يې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بيا يې خپلې مورته د دغې ورځې مبارکي ووېلـــه او د مور لاسونه يې ښکل کړل. مور يې د افسانې مخ ښکل کړ او خوشـــحاله شوه. زلمي چې پيسې لګولې وې او خپلې مور ته يې هېڅ هم نه و اخيستي، پر خپلو کړو ډېر پښېمانه و. پرېکړه يې وکړه، چې نور به هېڅکله بې ځايه پيسې نه لګوي.

لغتونه او معناګانې:

ښايسته : ښکلې	ښکل : مچې
ګېډۍ : کوده	پرېکړه : فيصله
ډالۍ : تحفه	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.
- د چوکاټ د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

جمع	مفرد
میندې	مور
	ورځ
	خور
	ورور
	مخ

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور،خــــور، ورور، ورځ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیک او لوست ارزښت

موخه: د لیک او لوست په ارزښت پوهېدل اوهم وپوهیږي چې لیک او لوست د ژوند لــه لومړنیو اړتیاوو څخه دی. همدا رنګه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

پوښـتنې:

۱. د لیک او لوست زده کړه څه ګټې لري؟
۲. لیک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. مورې ولې لیک اولوست زده کوو؟

جبار خان به تل د لیک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپلــه لـــور سپوږمۍ یې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. یوه ورځ جبار خان او د هغه زوی ایمل د چکر وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او چکر وهلو تـــه ووتل. ایمل قلم او کاغذ هم له ځانه سره واخیستل. جبار خان او ایمل دواړه له خپل کلي څخه لیرې په یوې هدیره کې له آس نه لاندې وغورځېــدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلی نه شو. د ماښـــام تیـــاره ورو، ورو خورېده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. ایمل خپل پلار ته وویل: «چې هیڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته لیک ولیکم» ایمل یو لیک لیکي. د آس په تندي یې ځړوي او آس کور ته لیږي، سپوږمۍ چې په کور کې د آس په تندي لیک ویني. سمدلاسه یې اخلي او هغه خپلې کورنۍ ته لولي. کورنۍ یـــې د کلي خلک خبروي. کلیوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پېښې څخه ورروسته وغوښتل چې ایمل ته سوغات ورکړي، خو ایمل د سوغات پر ځای د خپلې خور سپوږمۍ ښوونځي ته بیرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د لیک اولوست ارزښت په سترګو ولیده نو خپلې لور ته یې د ښوونځي د بیر ته شاملېدو اجازه ورکړه سپوږمۍ له خپل پلار نه ډېره خوشحاله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

- لاندې مترادفې کلمې د کرښې په وسیله سره په خپلو کتابچو کې ونښلوئ.

تل	بچېدل
سوغات	زخمي
ژوبله	تحفه
ژغورل	همېشه

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: جبار خان اکا تل د لیک او لوست د زده کړې ________.

ب: دوی له خپل کلي څخه لېرې په هدیره کې له آس نه لاندې ________.

ج: جبار خان اکا له دې پېښې څخه وروسته خپلې لـور________ تـه د ښوونځي د تلو _____ ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

نظم

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه يې شي د مخ په ننداره

موخه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او ليکل دي.

پو ښتني:

۱. د پورتني چوکاټ په منځ کې څه ليکل شوي دي؟ څو ک يې لولي؟

۲. تاسي نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وينا او ليکنه ده چې وزن او وزن لرونکې کلمې ولري. نظم له يوه بيت، دوو بيتونو او يا زياتو بيتونو څخه جوړېږي. لکه لاندې:

څلوريزه:

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه يې شي د مخ په ننداره
ماشومان ژر روانېږي ښوونځي ته
هر څوک خپل کار پسې درومي دوباره

خو دا څلور بيته نظم دی:

سوله

ته کوتره يې د سولې
بشر سولې ته رابولي
تل د سولې نښانه يې
د ژوند لوړه ترانه يې
په هر چا باندې يې ګرانه
ټول خوښي غواړي له تانه
سر لوړې د ټول جهان يې
د انسان د ژوند ارمان يې

کارګر

بيت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سوله :	روغه جوړه
ارمان :	هيله، اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې لوستل شوی نظم له يو بل سره ولولي.
- په ګروپيزه توګه په نظمونوکې هموزنه کلمې پيدا کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- زده کوونکي دې له يو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په ياد زده کړي.

کورنۍ دنده:

ګرانو زده کوونکو!

- لوستل شوي نظمونه په ياد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ځانځاني

موخه: د شعرلوستل، ليکل، د ځانځاني په مفهوم او د هغه په زيانونو پوهېدل او په شعر کې د متضادو کلمو پېژندل دي.

پو ښتنې:

۱. انځور ته وګورئ او خبرې پرې وکړئ!
۲. ويلی شئ چې ځانځاني څه ته وايي؟
۳. ځانځاني ولې ښه کار نه دی؟

دوې مرغۍ مې وليدلې — په خپل منځ کې چغېدلې
چغو يغ يې سره تود شو — يو له بله نړدې شولې
آخر دواړو جنګ شروع کړ — پښې پنجې يې لګولې
کولوله لکه پنډوسکې — پاس په ځمکه ولوېدلې
پيشو غلې هلته ناسته — دواړه يې غبرګې ونيولې
غليم دواړه ځانځانۍ کې — په مزه مزه خوړلې

ځانځاني د ځان بلا ده
دا خبره ما منلې

روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني

ځانځاني : ځان ستاینه یا خود خواهي	غلي : آرامه
جنګ : جګړه	غلیم : دښمن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- نظم ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ. او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته څرګند کړي.
- لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنګ سوله　　ب: نږدې_____　　ج:پاس______

د:هلته______　　هـ: غلیم_______　　و:ځانځاني______

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د مرغۍ، جنګ، ځانځاني او پیشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

نولسم لوست

هوښیاره نجلۍ

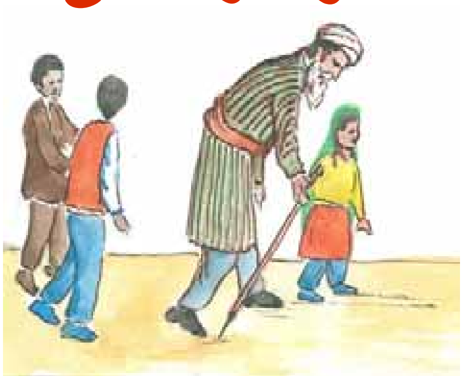

موخه: د مرستې په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپین ږیرو سره مرسته کول او د دغه متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. که یو سپین ږیری او یا کوم معیوب غواړي چې د سړک څخه تېر شي تاسې له هغوی سره څه کولی شئ؟

۲. ستاسو په نظر له سپین ږیرو او معیوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دی؟

صابره چې په دریم ټولګي کې زده کړه کوي. یوه ورځ چې د ښوونځي په لور روانه وه، یو سپین ږیری یې ولید، چې د سړک په خوا کې ولاړ دی. غوښتل یې له سړک نه تېر شي، خو پــه ســړک د مــوټرو او بایسکلونو د تګ راتګ له امله نه شو تېریدی. د صابرې چې ورته پام شو، ژر یې ځان سپین ږیري ته ور ورساوه، هغه یې د لاسه ونیــو او د سړک څخه یې تېر کړ. سپین ږیری له صابرې څخه ډېر خوشــحال شو او ورته یې وویل: «لورې! پاک خدای (ج) دې همېشه بریالۍ لره.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سپینږیری	زوړ، د زیات عمر خاوند
همېشه	تل
بریالی	کامیابه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ!
- زده کوونکي دې په ګروپونو کې د مرستې په هکله له یو بل سره خبرې وکړي بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!

صابره چې په ________ ټولګي کې زده کړه کوي.

یو سپین ږیری سړی یې ولید چې ________ په خوا کې ولاړ دی.

غوښتل یې چې د سړک څخه ________ شي.

دصابرې چې ورته پام شو ژر یې ځان وررساوه ________ یې دلاسه ونیو او د سړک څخه یې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپین ږیری، سړک) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

شلم لوست

د کور په کارونو کې مرسته

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، په متن کې د نومونو پېژندل او د مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه ګټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې یوه ورځ له ښوونځي نه کورته راغلل، ګوري چې مور او پلار یې په کور کې نشته. احمد، زرغونې ته وویل: « هوا! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغونې وویل: « ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ور پسې د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مورجانې او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وویل: « ډېره ښه خبره دي وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټیو ته لاړل. ګوري چې پلار یې لو کوي او مور یې د غنمو وږي ټولوي. خور او ورور هم لستوڼي بډ وهل، او د غنمو د وږو په ټولولو یې پیل وکړ. پلار او مور یې په دې کار ډېر خوښ شول. سربېره پردې چې له خپل کار نه یې د ستړیا احساس ونه کړ. په خپل ګډ کار سره یې د غنمو لو په ښه توګه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني:

مرسته : کومک
ګله : یوځای
لو : ربېل

دزده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپتیا سره ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کیسې په توګه نورو ته ووایي.او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.
- د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

				م
ل	ل	غ	ا	ر
		ن		س
		م		ت
		و		ه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

۱. زرغونه د احمد ______ ده. (خور، وریره)

۲. دوی چې یوه ورځ د ________ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)

۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د ______ لو ته ولاړ شو. (غنمو، جوارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

خواخوږي

موخه: د متن سم لوستل ، لیکل او د خواخوږي په معنا پوهېدل او لـه نـورو سـره د خواخوږي درلودل دي.

پو ښتنې:

۱.که څوک له یوې پېښې سره مخامخ شي تاسې له هغه سره څه کوئ؟

۲.آیا کوم وخت مو له چا سره خواخوږي کړې ده؟

یوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره یې یو پنځه کلن هلک ولید، چې ناڅاپه یې په زړه کې څه وګرځېدل او په ځغاسته شو. خوځو ګامه لانه و تللی، چې پښه یې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولوید او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لویدلو او ژړا ته پام شو. زړه یې پرې وسوځید. خپل لاسي بکس یې په ځمکه کېښود. هغه یې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي یې په کرار سره وروڅنډل. څرنګه چې هغه په زوره لویدلی و، لاسونه او ځنګنونه یې ژوبل شوي وو، له ډېر درد او سوي څخه یې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونیو او په ډېره مینه یې ورته وویل: خیر دی وروروجانه مه ژاړه! لاسونه او ځنګنونه به دې ښه شي! بیا یې اوښکې ور پاکې کړې. کوچني هلک چې د اجمل مهرباني او خواخوږي ولیده خپل درد یې هېر کړ. او له اجمل څخه یې مننه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

خواخوږي :	همدردي، زړه خوږي
منته :	کور ودانی
ځنډول :	ټکان ورکول
ناخاپه :	بې خبره
ځغاسته :	منډه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په کتابچو کې ولیکئ.

منډه– ژوبل –زیات– تیرې– وړوکی

ځغاسته:_____ ډېرې:_____ زخمي:_____ ډېر:_____ کوچنی:_____

- د لوست د متن په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا څو زده کوونکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
- دوه دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي یو بل ته دې د لوست له مخې املا ووایي.

کورنی دنده:

– لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیا د هرې کلمې تورې وشمېرئ. او د کرښو لاندې یې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلک ، څمکه ، ژړا ، لاسونه
۴

دوه ویشتم لوست

نثر

موخه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپیر، لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟
۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وينا او ليکنې ته وايي چې وزن لرونکې کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اترې.

يوه ورځ يو سړی ډاکټر ته ورغی، ويې ويل: ګېډه مې خوږېږي، ډاکټر وويل:« نن دې څه خوړلي دي؟» ناروغ وويل: « سوې ډوډۍ مې خوړلې وه.» ډاکټر ورته د سترګو درمل ورکړ. ناروغ پوښتنه وکړه: زما خو ګېډه درد کوي تا ولې د سترګو درمل راکړ؟ ډاکټر وويل: «که چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هېڅکله سوې ډوډۍ نه خوړه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې يو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولي.
- زده کوونکي دې د نثر لنډ تعريف په ياد زده کړي.
- زده کوونکي دې يوبل ته د متن له مخې املا ووايي.
- زده کوونکي دې د نثر او نظم ترمنځ توپير بيان کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې وليکي او تش ځايونه دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

يوه ورځ يو سړی ________ ته ولاړ او ويې ويل، ګېډه مې خوږېږي.

ډاکټر وويل، نن دې څه ________ دي؟

ناروغ وويل، ________ډوډۍ مې خوړلې ده.

ډاکټرورته د ________ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خوګېډه دردکوي تا ولې د سترګو______ راکړه؟

ډاکټر وويل، کـــه چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هـــېڅــکله

سوې ډوډۍ ________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېشتم لوست

مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ

موخه: زده کوونکي دې لوست ولولي، سم دې یې ولیکي او په دې پوه شي چې مکــر او فریب ښه کارونه نه دي او باید څوک پرې ونه غولېږي.

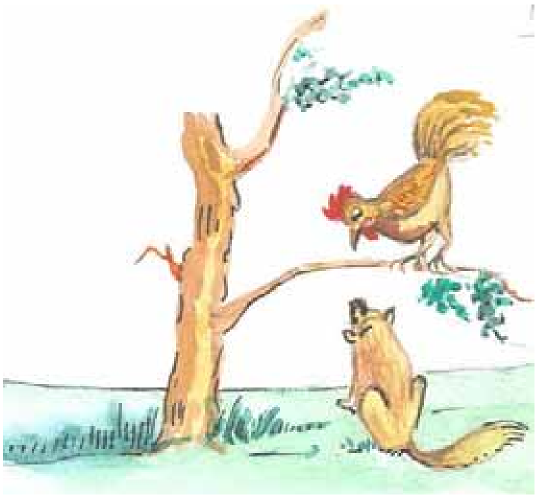

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. تاسو ګیدړه لیدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!

۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه یې واخلئ؟

یوه ورځ د یوه کلي تر څنګ ګېدړه روانه وه، یو چرګ یې د ونې په ښاخ ولید، سمدلاسه ودرېده او په ډېر مکر یې د چرګ درناوی وکړ او ورته یې وویل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په ډېر خواږه غږ آذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و.

که چېرې ته هم یو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستاآواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چرګ د ګېدړې په دې مکر وغولېده آذان یې وکړ. ناځاپه ګېدړې پرې ور ټوپ کړ او چرګ یې ونیوه چرګ د خپلې ناپوهۍ له امله دګېدړې ښکار شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې

مکر :	چل او فریب
کاشکې :	افسوس
نړۍ :	جهان

کیسۍ

ځناور دی وېرروونکی   د چرګانو غلا کوونکی
ډېر له سپو نه ډارېدونکی   څوک د دې دی، پېژندونکی؟

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې لاندې کلمې په څپو واړوي.

نړۍ: نـــ ــ ړۍ

درناوی __________ شان __________ آذان __________

ناپوهي __________ ګېدړه __________

- کیسۍ ولولئ بیا یې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

کور نۍ دنده:

- لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلېر ویشتم لوست

ماینونه

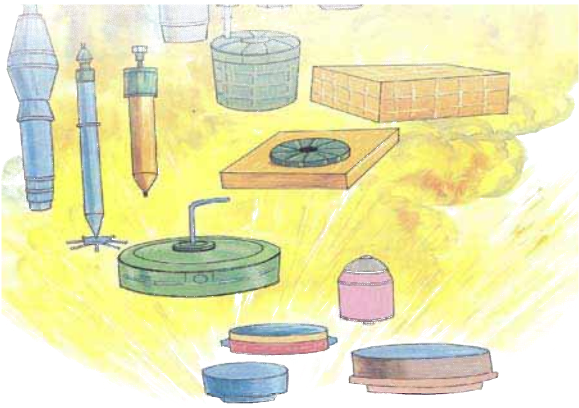

موخه: د ماینونو پېژندل ، د هغو له خطروونو څخه خبرېدل او ځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې ماین پېژنئ؟ ۲. هغه ولې خطر لري؟

۳. تاسې څوک لیدلی چې د ماین له چاودنې څخه معیوب او یا مړ شوی وي؟

ماین د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په ګران هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې دي. دا ماینونه په تېرو جګړو کې ځای په ځای شوي دي. ماینونه بېلابېل ډولونه لري . ځینې یې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځینې یې هم د انسانانود تباهۍ لپاره دي. زموږ په هېواد کې زیات شمېر خلک د ماین د چاودنې په واسطه معیوب او یا هم وژل شوي. ماینونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځینو ځایونو کې تیت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوي، سړی معیوب اوعیبي کوي او یا یې هم وژني. یو شمېر هغه ځایونه چې ماینونه په کې شته، د ماین پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځایونه چې په سره رنګ سره په نښه شوي دي په پام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وساتي،اوهلته تګ او راتګ ونه کړي چې خطر لري.او مور زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځایونو څخه ځان لیرې وساتو.

لغتونه او معناګاني:

پټ :	ناځرګند
بده مرغه :	بدبخته
ماین :	چاودېدونکي شیان

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د هرې ډلې څخه دې یو یو زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ متضادې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د کرښې په واسطې سره ونښلوئ.

پټ	لږ
دښمن	دلته
هلته	دوست
ډېر	ښکاره

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

الف: ماین د خلکو پټ دښمن________.(دی، ده)

ب:زموږ په هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې ______.(دي، وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترافیکي لارښوونې

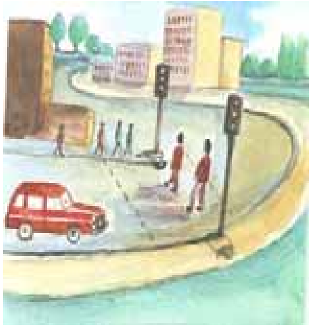

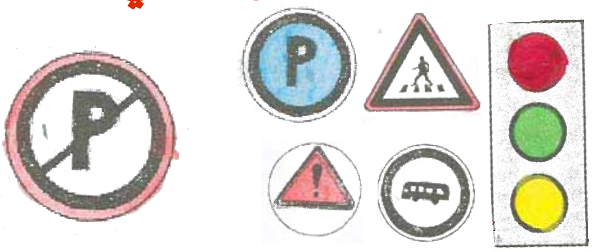

موخه: د ترافیکي اشارو پېژندل، په ارزښت او اړتیا یې پوهېدل او د متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ باید څه شی په پام کې ونیسئ؟

ګرانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او یا نـــورو ځایونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلتــه ډېـــر موټرونــه او بایسکلونه هرې خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چـــې هـــېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کیدی شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنګه کله چې د سړک له یوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی باید د ســـړک دواړو خواووته وګورئ، چې موټر او نور وسایل نه وي. بیا په احتیاط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېریدلو په وخت کې د ترافیک څخه مرســـته وغواړي. د سړکونو په غاړو کې ځینې نښې شته، چې هره نـــښه یـــې د لارویو او موټر چلوونکو لپاره ښه اوځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافیکي نښوپه نامه یادېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څينې ترافيکي نښې دادي:

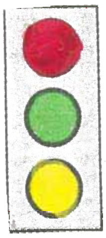
سور څراغ
شين څراغ
ژيړ څراغ

له سړک څخه د تېرېدو نښه

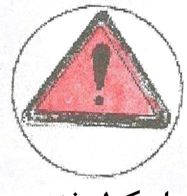
دپام کولو نښه

د نه تم کېدو نښه

د بس د تم ځای نښه

د موټرو د تم ځای نښه

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د ترافيکي اشارو د ګټو په هکله له يـو بل سره خبرې وکړي او بيا دې د هر ګروپ يو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافيکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکاږئ او بيا يې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلوئ؟

شين
سور
ژيړ
د بس تم ځای

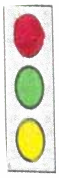

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شين او ژيړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتیا ویل

موخه: زده کوونکي د رښتیا په ارزښت او ګټو پوه او رښتیا ویل د ځان عادت وګرځوي. د دروغو په زیانونو باندې هم وپوهېږي.

پوښتنې:

١. آیا رښتیا ویل ښه او غوره کار دی؟
٢. تاسو پوهېږئ رښتیا ویونکوته خلک په کومه سترګه ګوري؟
٣. خلک ولې د دروغجن سړي په خبرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وایي هر اوم شی پخېږي، خو انسان چې خام شي بیا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ویل او د خلکو نه باوردی.که څوک یو ځل په دروغومشهور شو، نود هغه بیا رښتیا خبرې هم څوک نه مني او باور ورباندې نه کوي. څه ښه وایي چې د مرغلرې یو آب دی او چې آب ترې تویې شي بیا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره یې لکه د مرغلرې آب تویېږي.

د دروغجن سړي په مینه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پیدا کولی. وګورئ د یوه چرګ په بانګ باندې خلک له خوبه را پاڅېږي او باور وربانديې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ویلی شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ویل ډېر ژر څرګندېږي.

په دې اړه یو متل دی چې (د دروغو مزل لنډ دی). که څوک غواړي چې په ژوند کې بریالی شي، خلک ورباندې باور ولري، نو په کارده چې تل رښتیا ووایي او ځان په رښتیا ویلو عادت کړي.
نوګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتیا وایاست او رښتینی چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغتونه او معناګانې:

خام :	اومه
ډډه :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلومېږي

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې د لوست متن په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځایونه ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

اعتبار،	دي،	نه‌مني،	مرغلره

– هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او ______ ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه دځان ساتل ______.
– که څوک یو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتیا خبره هم بیا څوک ______.
– خبره او وینا هم لکه ______ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروي.
(اومه، ارزښت، رښتیا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتيا

موخه: چي زده کوونکي د روغتيا ساتنې په ګټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بدن پاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او ليکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر که څوک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتيا به څرنګه وي؟

۲. د روغتيا دساتنې په برخه کې موږ بايد څه وکړو؟

۳. که چېرې خپلې روغتيا ته پاملرنه ونه کړو څه به پېښ شي؟

زمـــا روغتيا خوښه ده
لوبې مستې کـــومـــه
ځکه ځان پاک ساتمه
ځان له مچانو ساتـــم
مچ مېکروبونه راوړي
ځکه خوشحاله يـــمه

تازه هوا خـــوښه ده
زما ښکلا خوښه ده
حد د خوراک ساتمه
ځان له بـــدانو ساتم
ځان له ټـــګانو ساتم
خلاص له جنجاله يمه

ارواښاد غلام حضرت روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست یو د بل په مرسته ولولئ!
- زده کوونکي دې دخپل ځان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې (د روغتیا، هوا، ښکلا، پاک، خوراک، خوشحاله)کلمې په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

لکه ر ــ وــ غ ــ ت ــ ی ــا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلموته لنډې جملې جوړې کړي.
- روغتیا– هوا – پاک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

د چاپېريال د پاکوالي ساتنه

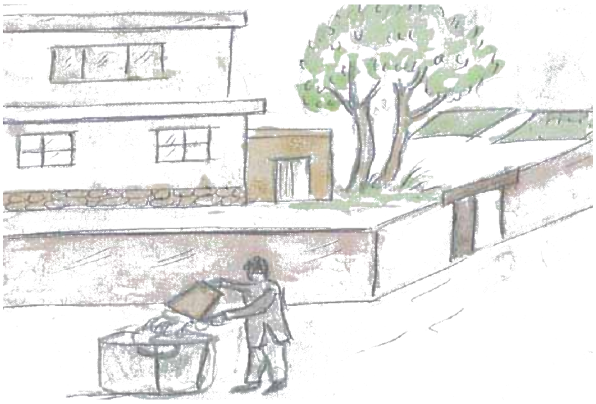

موخه: د خځلو د ځای پېژندل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل اوددغه متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د خوړو او ميوو پوستکي په ټاکلي ځای کې وانه چول شي څه پيښيږي؟

۲. د چټليو د مخنيوي په خاطر بايد کوم ټکي په پام کې ونيسو؟

که غواړو چې روغتيا مو ښه وي او ناروغه نشو څه بايد وکړو؟ د خپل ځان، کورنۍ ، او د چاپېريال پاکوالي ته بايد ډېره پاملرنه ولرو. هر کله چې غواړو خواړه او مېوې وخورو، لومړی خواړه او مېوې بايد په پاکو اوبو ومينځو او بيا يې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د مېوو اودخوړو پوټکي بايد په ټاکليو اومناسبوځايونوکي واچوو. که چېرې د خوړو پوټکي په لارې واچوو، نه يوازې دا چې په دې کارسره زموږ د چاپېريال پاکوالی کمېږي، بلکې دا کار بيا د ډېرو ناروغيو لامل هم ګرځي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپېريال پاکوالي ته پاملرنه وکړو.د مېوو د پوټکو او د نورو شيانو د بې ځايه اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو دژوند چاپيريال مو پاک او روغتيا مو تل په برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

چاپېريال	شاوخوا
پوټکي	د مېوو پوستکي

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن یو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې یو بل ته دلوستل شوي متن څو جملې املاء ووايي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوستکي، مېوې، روغتيا، کلمې پــه توررو باندې واړوي.
- څو زده کوونکي دې په خپل وار د خځلو د بې ځايه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کور نۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط سره وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

زموږ چاپیریال

موخه: چي زده کوونکي خپل چاپیریال وپېژني، د چاپېریال د لوبو میـــدانونو، ســاعت تېري وسایلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتني:

۱. ستاسو په نظر چاپېریال څه ته وايي؟
۲. خدای (ج) زموږ په چاپېریال کې کوم شیان زموږ د ګټې لپاره پيدا کړي دي؟
۳. تاسي په خپل کلي کې د لوبو کولو لپاره پارک او د لوبو وسايل لرئ؟
۴. تاسي د خپل کلي يا چاپېریال ساتنې ته څه ډول پاملرنه کوئ؟

په کوم ځای کې چې موږ ژوند کـــوو. هغه د چاپېریال په نوم یادیږي. زموږ پـــه چاپېریال کې خاورې، ډبرې، اوبه، ونې، بوټي، غلې، مېوې،څاروي، او الوتونکي شته دي. دا ټول شیان خدای (ج) زموږ د ګټې اخيستنې لپاره پيدا کړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه ســـمه ګټـــه واخلو. نو موږ ته لازمه ده چې د خپل چاپېریال سمسورتيا او پـــاک ساتنې ته ډېره پاملرنه وکړو. ځکه چې په طبيعت کې دا ټـــول شـــيان ځانګړې ښه والي او ارزښتونه لري. په چاپيريال کې ونې او ګلان هوا پاکه او سټره ساتي. د پاکې هوا تنفس کول بدن ته ګټه رسوي او انسان له ناروغيو څخه ژغوري.

همدا راز بايد په ټاکلي وخت سره ونو او ګلانو ته اوبه ورکړو. دهغو پالنه وکړو او پرې نږدو چې څوک يې ښاخونه مات کړي.

سربېره پر دې هغه دلوبو وسايل چې په پارکونوکې زموږ د لوبـــو او دچاپيريال د ښايست لپاره دي په سمه توګه ترې کار واخلو،او ورتـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان ونه رسوو، ښه زده کوونکي تل د خپل چاپېريال په ساتنه کې ښه پاملرنه کوي او له خپل چاپېريال څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شـيانو څخه د سمې ګټې اخيستو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د چاپېريال پـه اړه دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې وليکئ.

جمع	مفرد
ډبرې	ډبره
ونې	
مېوې	
نعمتونه	

کورنۍ دنده:

– له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپېريال کـې پيدا کېږي او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ! (څاروي، تېږې خـاوره، اوبه، ونې، ځمکه، ډبر، ټول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د سګرټ څکولو زیانونه

موخه: د سګرټو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. څه فکر کوئ چې سګرټ څکول کومې ناروغۍ رامنځ ته کوي؟
۲. څوک چې سګرټ څکوي د هغو روغتیا به څرنګه وي؟
۳. ویلی شئ چې د ناروغیو تر څنګ د سګرټ څکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سګرټ څکول د انسان لپاره زیان لري. سګرټ څکول د سږو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سګرټ څکوي ډېر ژر به د زړه او سږیو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل توخېږي. سګرټ نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هـم لري او پیسې پرې مصرف کېږي. همدا راز د سګرټو په څکولو کـې نورو خلکو ته هم زیان رسېږي، دا ځکه هغه لوګی چې د سـګرټ څکوونکي له خولې څخه راوځي نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چېرې امېندواره ښځه سګرټ وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیـان رسېدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سګرټ څکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې څو زده کوونکي د ټولګي مخې ته په وار سره راشي او د سګرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.
- د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

کوچنی
تاوان
ششونه

الف:سږي: ________

ب: زیان: ________

ج:ماشوم: ________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سګرټ، روغتیا، ضرر، کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرچرک او مېږی

موخه: د وخت بې کاره تېرولو په زیانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخیستل او ددې کیسې لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. آیا تاسې خپل وخت بیکاره تېروئ او که په کار او زیار کې یې تیروئ؟
۲.ستاسو په نظر خپل وخت بې ځایه تېرول څه زیان لري؟
۳.ستاسو په فکر ځوک چې په خپلو کارونو کې زیار باسي ژوند به یې څه ډول وي؟

یوه مېږي په اوړي کې ډېر زیار ایسته. ده به د ژمي لپاره خواړه برابرول، چرچرک د ونې په ښاخ ناست و او سندرې یې ویلې، په دې وخت کې یې مېږی ولید،نو داسې یې ورته وویل: (ای ملګریه! څومره زیار باسې؟) مېږي ورته وویل:(څه، څه ته دې خپلې سندرې وایه، ما پرېږده چې خپل کار وکړم) چرچرک سندرې ویلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. ژمی را ورسېد او چرچرک چې خواړه نه درلودل، نو له مېږي څخه یې خواړه وغوښتل. مېږي ورته وویل:(تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خوارۍ د ژمي لپاره خواړه را ټول کړل). چرچرک په دې خبره غلی شو. مېږي بیا ورته وویل: (څرنګه چې په اوړي کې دې سندرې ویلې، اوس نڅا کوه!).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي اوهم دې د کېسې لنډیزخپلو ټولګیوالو ته ووایي.
- د چوکاټ د ورکړل شویو کلمو هم معنا کلمې د کرښې په واسطه سره ونښلوئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

اوړی	تیارول
زیار	بدلې
سندرې	زحمت
برابرول	دوبی

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په ا وړي کې یو ــــــــــ ډېر زیار ایسته. (مېږي، مچۍ)

ب: چرچرک ــــ ویلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. (سندرې، بدلې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د غاښونو ساتنه

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل، د غاښونو د روغتیا په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ غاښونه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو غاښونو د ساتنې لپاره باید څه وکړئ؟
۳. په غاښونو باندې د کلکو شیانو ماتول کوم زیانونه لري؟

د ملالۍ غاښ خوږېده پلار يې د غاښونو کلینیک ته بوتله. ډاکټر چې کله د ملالۍ غاښونه ولیدل نو پوښتنه يې تري وکړه: (په غاښونو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پرې ماتول چې پاسنی غاښ مې په درد شو. ډاکټر ورته وویل: (هېڅکله په غاښونو کلک شیان مه ماتوه، ځکه د کلکو شیانو ماتول غاښونه زیانمن کوي، غاښونه د خوړو د ژولو لپاره یوه ډېره ارزښت ناکه وسیله ده، که غاښونه مو روغ نه وي خواړه نشو ژوولی.

مور باید دخپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.) ډاکټر بیا تري وپوښتل: غاښونه پرې مینځې؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ویده کېدو څخه يې مینځم.) بیايي ملالۍ ته وویل: ډېر ښه، نو مور ته په کار دي چې د خپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پلار ته يې وويل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له ډوډۍ خوړلو څخه وخوري. پلار يې د ډاکټر له لارښوونې څخه ډېر خوشحال شو اوخپلې لور ته يې وويل: د ډاکټرصاحب لارښوونې همېشه په پام کې ونيسه، ترڅو د غاښونو په ناروغۍ اخته نه شې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او د غاښونو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د خپلو غاښونود ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ
  (غاښونه– کلک شيان – مينځم)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملاریا ناروغي

موخه: د متن لوستل، لیکل او د زده کوونکو پوهېدل، چې د ملاریا ناروغي د ماشـــې د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. او د مخنیوي لپاره يې باید ولاړې او ناپاکه اوبه له منځه یوړل شي.

پو ښتنې:

۱. د ملاریا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پیدا کېږي؟
۳. مخکې له دې چې څوک د ملاریا په ناروغۍ اخته شي، څه ډول بایـــد له هغې څخه ځان وساتي؟

د ملاریا نـــاروغي د میاشـــې د چیچلو په وسیله انسان تـــه لېږدول کېـــږي. دا ماشـــې د انافیل په نامه يادېږي چې پـــه ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سیمو کې ژوند کوي. هلته هګۍ اچوي، د ملاریا ناروغي په اوړي او منې کې ډېره زیاته وي. د ملاریا د میاشې له چیچلو څخه وروسته په ناروغ سړه او توده تبه راځي او کله زړه بدي هم لري.

که دا تبه همېشنۍ شي، نو د ډېرو نورو ناروغیو لامل ګرځي پـــه دې ناروغي کې د ويني کمښت منځ ته راځي. نو ګرانو زده کوونکو! موږ ته په کار ده چې د امکان په صورت کې د ناولو او چټلو اوبو ډندونه له منځه یوسو او مخنیوی يې وکړو.

د کوروونو کړکیو ته باید جالۍ ونیسو. او د شپې له خوا باید په پشه خانو کې ویده شو. که چېرې څوک په دغې ناروغۍ اخته شي باید ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژر اړوندو کلینیکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملنې په صورت کې د نورو ډېرو ناروغیو او حتی د مړینې لامل ګرځي.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او د ملاریا د تبې په هکله یو له بل سره خبرې اترې وکړئ بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاریا د ناروغۍ په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ دکلمو متضاد شکل د کرښې په وسیلې سره ونښلوئ.

وروسته	مرګ
ژوند	لږ
ډېر	سوړ
تود	ډېربښت
کمښت	وړاندې

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: د ملاریا تبه د میاشې د چیچلو په وسیله انسان ته ______. (لېږدول کېږي، پیداکېږي)

ب: د ملاریا ______ په اوړي او منې کې ډېره وي. (ناروغي، چیچل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادنۍ مينه

موخه: له هېواد سره د زده کوونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهنيـــت وده او پياوړتيا. او د دې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

١. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

٢. زموږ د هېواد نوم څه دی؟

٣. هېواد ولې پر موږ ګران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاکې او سوتره هوا څخه ګټه اخلو او په نعمتونو يې زمـــوږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، غرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندې ګران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې پـــه ويلو سره نه، بلکې په دې لاره کې عمل د رښتيانۍ مينې ښه ثبـــوت کيدلی شي. هېواد له موږ نه کار غواړي چې په رښتينې توګـــه خپلـــو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن چې موږ زده کوونکي يو، د خپلې مينې د پوره ثبوت لپاره هم بايد خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل ګران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت وړ وګرځو او په راتلونکي کې د دې وړتياوو په اساس وکړی شو چې خپل دا وران او ويجاړ هېواد ودان کړو.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د لاندی کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا کړئ او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

الف: هېواد____وطن___

ب: ګټه _________

ج: وده_________

د: ويجاړ________

نمو
فايده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور______. (دی، ده)

د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې ګران______. (دي، لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دیرشم لوست

د غزني ښار

موخه: د متن لوستل، لیکل او د خپل هېواد د غزني د تاریخي نښو نښانو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو ته د خپل هېواد تاریخي ځایونه معلوم دي ؟ نومونه یې واخلئ؟
۲. د غزني په ښارکې د تاریخي ځایونو نښې نښانې مو لیدلې دي؟

غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان ډېر لرغونی ښار دی، غزنی د اسلام د سپېڅلي دین له راتګ سره په لومړیو وختونو کې د غزنویانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه یوازې یو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو ډک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سړک په غاړه اوس له خپلو تاریخي ویاړونو سره ولاړ دي.

همدا راز یوه ماڼۍ او د هغه وخت د سرتېرو د استوګنځیو نښې نښانې هم لیدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې دې متن ولولي او د لوست د مطلب په اړه دې يو د بل سره خبرې وکړي. بیا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.
- د لاندې چوکاټ هم معنا کلمې په خپلوکتابچوکې يو له بل سره په مناســبو کلمو ونښلوئ!

لرغونی	قصر
ځواکمن	غښتلی
ماڼۍ	پخوانی

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو ســره پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان يو ______ ښار دی. (لرغونی، زوړ)

ب: د غزني په ښار کې د لرغونو ______ نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي.(هنر، آثارو)

شپږ دېرشم لوست

دوه اخترونه

موخه: چې زده کوونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

۱. په انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. پوهېږئ چې زموږ خلک په کال کې څو اخترونه لري؟
۳. ستاسو په فکر خلک ولې په اخترونو کې خوشحالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اخترونه لري، يو يې کوچنی اختر دی، چې د روژې د مياشتې په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دويم يې لوی اختر دی. په اخترونو کې خلک نوي کالي اغوندي. ښځې، پېغلې او ماشومان خپل لاسونه سره کوي، ځوانان او سپين ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنګه

په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې اقتصادي توان او وس ولري په دغو ورځو کې د پسونو، سېرليو او نورو څارويو په حلالولو سره قرباني کوي او ځينې خلک په ګډه د غوايانو په حلالولو سره په قرباني کې برخه اخلي. چې د هغو يوه برخه غوښه په خپلو خپلوانو، ګاونډيانو او بې وزلو خلکو وېشي. په اخترونو کې خلک يو بل ته مبارکي وايي او يو د بل کورونو ته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلوګروپونوکې له یو بل سره ولولي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- د جملو تش ځایونه دې په قوسونو کې په مناسبو لیکل شووکلمو ډک کړي!

په کوچنې اختر کې خلک نوي کالي ________. (اغوندي، نه اغوندي)

ښځې، پیغلې او ماشومان خپل لاسونه سره ________. (کوي، کوو)

سپین ږیري او ځوانان د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ____. (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چې وس او توان لري په دغو ورځو کې _____کوي .(قرباني، خیرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچنی، اختر، لوی) کلمې په لنډو جملوکې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

د تګ راتګ وسيلې

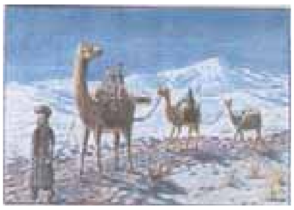

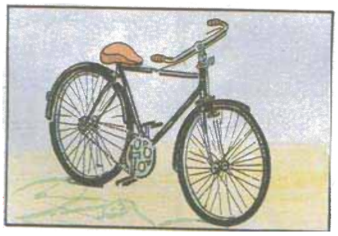

موخه: د تګ او راتګ د وسيلو پېژندل، په ارزښت او ګټو يې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟

۲. ستاسو په فکر مور د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتيا لرو؟

۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟

د يوه هېواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شيانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسېلو ته هم اړتيا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتياوې په يوه وخت او يوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځينې وختونه نورو ځايونو ته ځي يا د نورو ځايونو څخه خواړه او د اړتيا وړ شيان خپلو سيمو اوکلو ته راوړي.

چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسايلو ته اړتيا پيدا کوي لکه موټرونه، لارۍ، ګاډۍ، بايسکلونه، او همدا راز د ځينوځاروېو لکه آس، اوښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګټه اخلي خپلې ستونزې او اړتياوې پرې لرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوې کلمې معنا کړئ!
- څو زده کوونکې دې د بار وړونکو وسېلو نومونه د ټولګي په مخ کې واخلي.
- د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

مفرد	جمع
آس	اسونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

آس، موټر، کچر، بایسکل

اته دېرشم لوست

جرګه

موخه: جرګه و پېژني، په دې پوه شي چې شخړې او ستونزې په جرګو اوارېږي او هم د متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر جرګه څه ته وايي؟

۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرګو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانی دود له نيکونوڅخه پاتې دی چې زموږ خلکو د غه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپيدا شي، نو بيا جرګې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرګو په مرسته د حل لارې لټوي. جرګې ځانګړې قوانين لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سپين ږيري او مشران راټولېږي چې ټولو ته منلي وي. جرګه کوونکي په يوه ټاکلي او ځانګړي ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پرېکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرګو پرېکړو ته په درنه سترګه ګوري او هغه مني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې ولولي او په خپلو ګروپونوکې د متن د مطلب په اړه له یو بل سره خبرې وکړي او بیادې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لیکل شوو کلمو لپاره د هغو مترادفې کلمـــې پــه چوکاټ کې پیدا او دکلمو تر مخې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف: جرګه:ــ دروغي جوړې غونډه

ب:ستونزې: ________

ج: سپیڅلی: ________

د: ځانګړې: ________

هــ: پریکړه: ________

فیصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د جرګه، پریکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه دېرشم لوست

وزلوبه (بزکشي)

موخه: د متن لوستل، لیکل د بزکشي د لوبې پېژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاسه کول دي.

پوښتنې:

۱. آیا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه لیدلې ده؟
۲. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولی شي چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
۳. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولایتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلکو ډېره لرغونې او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولایتونوکې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکي سپاره ګډون کوي چې خپل اسونه یې د دې لوبې لپاره په خاصو مهـــارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلوبېلو نومونو یادېږي.

د وزلوبې د میدان په مرکزي برخــه کې یو ټاکلی ځای په پام کې نیــــسي چې د حلال د دایرې په نوم یادېږي. حلال شوی خوسکی یا وزه په دغـــي دایرې کې اچوي. د بزکشی لوبـــه د حلال له دایرې نه پیل، بیا پـــه یـــوې بشپړې دورې سره چې له یـــوه بـــل ټاکلي ځای څخه را څرخېږي. دوه ځلې خوسکی باید د حلال دایـــرې تـــه ورسوي او هلته یې وغورځوي په دې توګه هر ټیم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زیات فعالیت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې ګټونکې بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لوبه زمونږ د هېواد په زياتو ولايتونوکې هر کال د خپلواکۍ د جشن په وياړ تر سره کېږي. خلک د ننداري لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابـل پـه ښارکې هم هرکال د جشنونو او نورو خوشحاليو په ورځو کې ترسره کېږي.

لغتونه اومعناګاني:

لرغونی :	ډېر قديمي
کټونکی :	وړونکی
غښتلي :	قوی
وياړ :	افتخار
دود :	رواج
پيل :	شروع
ننداره :	سيل او کتل

د زده کوونکو فعاليتونه:

◆ زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله يود بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر ګروپ يو تن راشي او د وزلوبې په اړه دې معلومات ورکړي.

◆ د لاندي جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

شمالي
لرغونی

الف:د بزکشي لوبه زمونږ د خلکو يوه ډېره ________ لوبه ده.

ب: دا لوبه زياتره د هېواد په ________ ولايتونو کې ډېر دود لري.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او پـه کتابچو کې دې وليکي.

وزلوبه، هېواد، ټيم، جشن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوېښتم لوست

د اوړي موسم

موخه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کې د هوا، مېوو او غلو دانو د پخېدو پــه هکله پوهېدل. د متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. اوړی د کال څووم موسم دی او کومې مياشتې په کې شاملې دي؟

۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟

۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دويم موسم دی، دا موسم هم درې مياشــتې دی: (چنګــاښ، زمری او وږی) چې ځينې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې مياشتې هــم وايي، د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو تودېږي،چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه ختکې، هندوانې، منې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلوبــالو، انګــور، ګيلاس او همدا رنګه ټولې غلې دانې پخوي.چې زموږ د روغتيا او د ژوند د سمبالولولپاره په زړه پورې ګټې لري.

په دغه موسم کې بزګران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پيــل کــوي او د پسرلي د موسم د خپل کار او زيار ګټې لاس ته راوړي او خپلې اړتياوې پوره کوي، ځينې بزګران او باغوانان د خپلو اړتياوو څخه زياتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته يې خرڅوي او له پيسو څخه يې د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

موسم :	وخت، فصل
زيار :	زحمت

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې څو زده‌کوونکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.
- د اوړي د مياشتو نومونو هم معنا کلمې دې له چوکاټ څخه پيدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

سنبله
اسد
سرطان

الف: چنګاښ: ________

ب: زمرى: ________

ج: وږى: ________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په قوسونوکې د ليکل شوو مناسبوکلمو له مخې ډک کړي.
- الف: اوړى د کال ________ موسم دى. (دويم، لومړى)

ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو ________. (توديږي، سړيږي)

باغوان

موخه: د باغوان د دندې د ارزښت او ګټو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، لیکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟

۲. تاسو ویلی شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کیسه:

یوه ښوال یو بڼ درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځیني شیان لکه لور، رمبی او بېل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زیار ایسته. ښې مېوې لرونکې ونې یې پکې کښېنولې وې. ده به د ونو له بېخونو څخه بې کاره واښه لېرې کول. اوبه به یې ورکولې او یوه ګړۍ به یې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هرکال به یې له دغه باغ څخه ښه ناخه ګټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به یې خپله ګوزاره په ښه توګه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه یې بېل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ ورپاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوى يې په بې پروايي اوچړچو پيل وکړ. د لټۍ او بې پروايۍ له کبله د باغ غم خواري ترې پاتې شوه. اوبه به نه ورسېدې، نو د باغ ونې ورو ورو وچې او له ګټې څخه ولوېدې، دى اړ شو چې باغ او جايداد خرڅ کړي څه موده يې په هغو پيسو خپله ګوزاره وکړه، په پاى کې هغه هم خلاصې شـــوې. د خوارۍ او غريبۍ په کړاوونو اخته شو.

لغتونه او معناګانې:

چړچو :	عيش يا مزې
ګړۍ :	ساعت
بڼوال :	باغوان

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي اود متن مطلب دې نورو ته د کيسې په توګه ووايي.
- د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوې معنا ګانې درکـــړل شوې دي تاسې يې سمه معنا پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتـــابچو کې وليکئ:

الف: لور: ________

ب: لور: ________

ج: بېل: ________

د: بېل: ________

طرف، خوا
يوم
يوازې
د ربړلو آله

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتـــابچو کې دې وليکي.

لور، لور، بېل، بېل، باغوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونو ګټې

موخه: زده کوونکي د ونو په ګټو او ارزښت وپوهېږي.د مېوو لرونکو او بې مېوو ونو پــه توپیر او ګټو وپوهېږي او لاندې متن ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې ګټې لري؟

۲. آیا تاسې په کور کې ونې لرئ، ویلی شئ چې څه ګټې لري؟

ونې د انسانانو په ژوند کې ډېرې ګټې لري، په هر ځای او سیمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سیمې هوا د روغتیا لپاره ډېره ګټوره ده. ټــول انـــسانان، ځاروي او مرغان پاکې هوا ته ډېره اړتیا لري. ناپاکه او ګردجنـــه هــوا د ناروغیو سبب ګرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپېریـــال هـــم سمسور وي چې دسیمې سمسورتیا او پاکي د انسان د روغتیا سبب ګرځي. همدا رنګه په سمسورو سیمو کې ډېرې ونې د بادونو او سېلابونو د مخنیوي سبب ګرځي.

زموږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې یو ډول یې مېوه لرونکې ونې او بل ډول یې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې ښې ګټې د هغو مېوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، سربېره په دې انسانان د بې مېوو ونوله لرګيو څخه د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.
د کورونو، کړکيو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، الماریٍ او تر ټولو مهمه دا چې د سپين کاغذ په جوړولو کې ترې خورا ډېره ګټه اخيستل کېږي. همدا رنګه په ژمي کې هم د کورونو د تودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې لوست ولولي.
- د ونو د ګټو په اړه دې په شفاهي توګه خبرې وکړي.
- لاندې کلمې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا يې په تورو واړوي.

(ونې– روغتيا– سپېڅلې– مېوې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

د وخت ارزښت

موخه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخیزه ګټه اخیستل او د لوستلو او لیکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

۱. که تاسوخپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پایله به یې څه وي؟

۲. ولې وایي چې وخت د سرو زرو په ډول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو ځان نه پوه کوي، زه په تلوار سره روان یم. چې یو ځل ولاړ شم بیانه راګرځم. زما په قدر ځینې خلک نه پوهېږي او له ما سره بې پروایي کوي. زه داسې خلکو ته حیران یم چې دوی زما په تللو سره ځوانان شي، خو بیا کله چې د ځوانۍ عمر یې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چې سپین ږیري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چې زما په قدر پوه شئ او ما وړیا له لاسه مه ورکوئ. زه ډېر قیمتي یم او خلک ما سره زر بولي.

نو اوس ووایاست چې زما نوم څه دی؟ زه به یې درته ووایم زما نوم وخت دی.

مآخذ: پښتو زده کړې اساسي قابلیتونه

لغتونه او معناګانې

تلوار :	ګړندیتوب
وړیا :	مفت
تللو :	تګ – تلل
سره زر:	طلا–

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلو ګروپونو کې ولولي، وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- د لاندې چوکاټ مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې له یو بل سره د کرښې په واسطه ونښلوئ.

قدر	له یاده ایستل
هېرول	مفت
وړیا	باارزښته
قیمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلور څلویښتم لوست

باران

موخه: زده کوونکي باید پوه شي چې باران څنګه منځ ته راځي، څه ګټې لري. او د متن سم لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. څوک ویلی شي چې باران ځمکې ته څه ګټې رسوي؟

۲. که چېرې باران نه وي څه پېښیږي؟

۳. ستاسو په نظر باران څنګه منځ ته راځي؟

اوبه د ټولو ژوو د ژوندي پاتې کېدو لپاره له لومړنیو اړتیاوو څخه ګڼل کېږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوي، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارویو، الوتونکو او د نورو ټولو ژوو ژوند د اوبو په وسیله پایښت مومي.

اوس باید پوه شو چې باران څنګه راځي؟ د ځمکې پرمخ اوبه د لمر د وړانګو په واسطه تودیږي، ورو ورو د بخار په توګه هوا ته پورته کېږي، بیا هلته د هوا د لوړوالي له امله سړه او د وریځو په څېر په فضا کې راټولېږي او د څاڅکو په څېر بېرته ځمکې ته راښکته کېږي چې موږ یې باران یا د الله تعالی (ج) لوی رحمت بولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتيا :	ضرورت
بقا :	پايښت
په څېر :	په شان
وده :	نمو

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د اوبو د ګټو په هکله دې يو له بل سره خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د اوبو د ګټو په هکله دې نورو تـــه معلومات ورکړي.
- د لاندې ګډو وډو کلمو څخه يوه لنډه جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
(باران، رحمت، بولو، د الله تعالی (ج)، لوی)

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې ولولئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- باران د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمـــسورتيا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنيو اړتياو څخه بلل کېږي.

پنځه څلویښتم لوست

بزګر

موخه: د نظم لوستل، لیکل او د بزګر د دندې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو کوم بزګر پېژنئ؟

۲. بزګر په ځمکه کې څه شی کوي؟

۳. بزګران له کومو شیانو څخه د ځمکې په کرلوکې کار اخلي؟

ځمکه وتره په اوبو کـــا
بیا یې یوې په غویو کـــا
تخم و شیندي پټي کـــې
بیا ماله یې په ورو وروکـــا
څوک کرکیله په ماشین کا
دچا زړه بیا غویي شین کـــا

(روغمن)

کېسې

هغه کومه کلمه ده که د ښي لورې نه یې ولولې دخوړلو شی او که د کیڼ لورې نه یې ولولې د اغوستلو شی ورڅخه جوړېږي؟

م، ر، چ = (   )   چ، ر، م = (   )

لغتونه او معناګانې:

وتره :	نیمه وچه
یوې:	قلبه
شیندي :	تیتوي
کرکیله :	کښت
شین:	غمجن
ښی :	راسته
کیڼ:	چپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې نظم له یو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونـــو کې ووايي او بیا دې د هر ګروپ یوغړی د ټولګي مخـــې تـــه راشـــي او د بزګری په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لوستل شوې کیسې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکي او زیار دې وباسي چې داسې کلمې پیدا کړي چې دکین لوري څخه په لوستلو سره یوه معنا او د ښي لوري څخه بله معنا ورکړي. لکه (چرم او مرچ)

پوښتنې:

- بزګر ځمکه په څه شي یوې کوي؟
- بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟
- بزګران کله چې په پټیو کې تخم وشیندي وروسته یې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د بزګر شعر په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلويښتم لوست

ترکاڼ

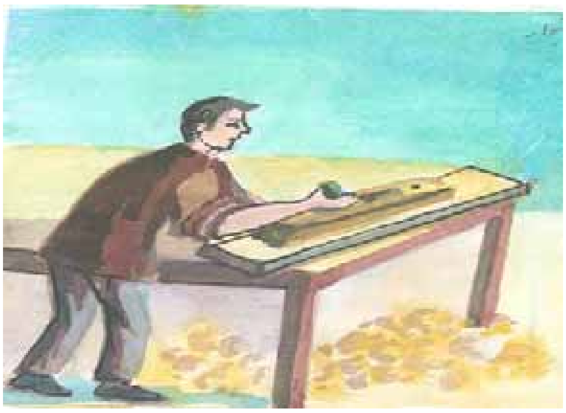

موخه: د ترکاڼۍ په ارزښت پوهېدل، د ترکاڼۍ د سامانونو پېژندل، د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟
۲. ستاسو په نظر ترکاڼ له لرګيو څخه کوم شيان جوړوي؟
۳. د ترکاڼۍ د سامانونو، نومونه څو ک ويلی شي؟

ترکاڼي ډېر ښه او ګټورکسب دی. ترکاڼ په ټولنه کې خورا ارزښت لري.ترکاڼ ته ټول خلک اړتيا لري. د اجمل مشر ورور ترکاڼ دی. هغه د لرګيو څخه د قرآنکريم ښه رېيلونه، مېزونه، څوکۍ ، دروازې، کړکۍ ، د ليک تختې، خطکشونه او الماری جوړوي، همداراز د بزګرۍ لپاره هم ځينې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپېل، ښاخۍ او داسې نور شيان جوړوي.

ترکاڼ خپل کارونه په اره، تېشه، رنده، برمه اوډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د ترکاڼۍ له ځينو سامانونو لکه رنده، برمه، اره او داسې نورو څخه د برېښنا په وسيله کار ترې اخيستل کېږي. د ترکاڼ لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي چې په لږه موده کې د اړتياوړ خورا ښه شيان جوړکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ!
- د ترکاڼ او د هغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– ترکاڼي ډېر ښه اوګټور کسب ________. (دی، لري)

– هغه ته ټول خلک اړتیا ________. (لرو، لري)

د مشق اوتمرین املا: زده کوونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه (تر– کاڼ)

(ترکاڼ، ټولنه، اجمل، لرګیو، اره، ترښځ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (×) د نښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوې یوه آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېږي او قرآن کریم ورباندې اېښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

– د ترکاڼ د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!

تېليفون

موخه: چي زده کوونکي تېليفون وپېژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولو ذهنيت پيدا کړي. اولاندي متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتني:

١. تېليفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟

٢. تېليفون څه ارزښت لري؟

٣. تېليفون که نه واى څه کېدل؟

د تېليفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امريکايي پوه له خوا چې (ګراهام بل) نومېده وشوه.خو د ګراهام بل تېليفون بشپړ نه و. وروسته د نورو پوهانو له خوا تېليفون بشپړ شو او تر لېرې واټن پورې يې غږ ولېږداوه. اوس په نړۍ کې د تېليفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي.

خلک کولی شي په ډېرې آسانۍ سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سربېره پردې اوس کوچنی تېليفون چې ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو بڼو ډېر ښکلی جوړ شوی دی. (موبايل) ګرځنده تيلفون ته وايي. کېدلي شي چي هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړ تيا په وخت کې تړي کار واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

واټن :	فاصله
ګوټ :	ګوښه
ستونزې :	مشکلات

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې دټیلیفون متن ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټیلیفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو مترادفې کلمې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. اختراع:________

۲. بشپړ: ________

۳. واټن: ________

فاصله
پوره
نوښت

- پورتنۍ کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوبیا یې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټیلیفون، پیغام، نــړۍ) کلمــې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

دالوتونکو وزرونه

موخه: د متن لوستل، ليکل او هم چې زده کوونکي په دې پوه شي چې انسان د مرغـانو د الوتلو له مخې الوتکه جوړه کړه.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د الوتونکو مرغانو وزرونه نه وای څه کېدل؟
۲. انسانان د الوتکې څخه کومې ګټې اخلي؟

ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ويلو بوخـت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د يوه ښکلي مرغه خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آيا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی چې وزر لرونکي ژوي الوزي؟ ملالۍ وويل: هو! پوهېږمه هغه الوتـونکي چې وزرونه لري کولی شي چې والوزي.د الوتونکو وزرونه د دوی د جسامت په اندازې لوی او واړه دي. دلويو وزرونو الوتونکي ډېره اوچته الوتنه کوي.

ډېرو لرو سيمو او هېوادونو ته هم تللی شي. ټول الوتونکي ډېر ښکلي هـم دي. خو کاشکې، زه هم الوتونکی وای! چې ډېرې لوړې هوا ته مې الوتـل کولی شوی! اسد په ځواب کې ورته وويل: خورې، لوی خدای (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کـولی شـي نوښتونه وکړي.

هغه وسایل جوړ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځایونو ته پرې لاړ شي. لکــه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې څرګندونې وکړي.
- زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او معنا یې کړي.
- واړه، الوتونکی، پوهه ،الوتکه.
- لاندې نیمګړي عبارتونه په خپلوکتابچو کې بشپړ کړئ!
  - ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس ویلو ....
  - د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د یوه ښکلي .... خواته شو.
  - اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آیا تراوسه پورې ستا دې خبرې تــه پــام شوی دی هرهغه ژوی چې وزرونه لري ....
  - ملالۍ وویل: هو! پوهېږم چې ټول الوتونکي وزرونه ....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کرښې په خپله خوښه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلويښتم لوست

طبيعي شتمني

موخه: د هېواد د اقتصادي شتمنيو پېژندل اودهغو ساتنه، په متن کې د جمعې او مفردو کلمو پېژندل او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

١. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟

٢. د ځنګلونو څخه څه شی په لاس راځي؟

٣. له ځنګلونو څخه کومې ګټې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد ځنګلونه، دښتې، غرونه او ټول کانونه د سرو او سپينو زرو نه ډک دي. موږ بايد خپلو درسونو کې زيار وباسو علم او پوهه زده کړو، چې د خپل هېواد له طبيعي شتمنيو څخه په سمه توګه ګټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کړو.

لغتونه او معناګانې:

شتمني	:	دارايي، پانګه
کانونه	:	معدني زېرمې
پوهه	:	علم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره لوست ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې کلمې پیدا او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

جمع	مفرد
ځنګلونه	ځنګل
غرونه	
کانونه	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې (د ځنګلونه، سیندونه او کانونه) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

کار او طبیعت

موخه: چې زده کوونکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. اولاندې متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

پوښتنې

۱. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟
۲. کار څه ګټې لري؟
۳. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به یې څه وي؟

خوږو زده کوونکو! ټول انسانان، څاروي او مرغان د خپل پایښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته غنم، جوار او داسې نور کـــري د همـــدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په ډوډۍ او نورو شیانو باندې رنګینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي.

نو که چیرې موږ لاس تر زنې کېنو دا خبره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وایي: کار وکړئ څکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست له يو بل سره ولولي. څو زده کوونکي دې په وار د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پيدا کړي چې لــه درېو او پنځو تورو څخه جوړې شوې وي.
بيا يې په خپلو کتابچو کې هيجا کړي. لکه انسان (ان– سان) جهان (جــ– هان)
- له مفردو کلمو څخه دجمعي کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزګر	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه سم بيــت جوړ کړي.

۱. موړ، ته، غنم، جوار، بزګران، او داسې، کري، نور.
۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، څکه چې.

ورمونه (پندونه)

موخه: د ورمونو په معناګانو پوهېدل ، په ژوند کې پرې عمل کول او د متن سم لوســتل او سم لیکل دي.

پو ښتنې

۱. ګرانو زده کوونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اوریدلي دي؟
۲. له مور، پلار،استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اوریدل څه ګټه لري؟
۳. ورمونه څه معنا لري؟

ښه خلک هغه دي، چې نوروته ګټه ورسوي.

پرخپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنیا کې ښه عمل، د دین او دنیا کرونده ده.

څوک چې خپله ژبه له بدو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کې نه پښېمانیږي.

څوک چې بل چاته کوهي کیني، خپله په کې لوېږي.

د بې فکره او بې تدبیره کار نتیجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ اود بدو خلکو له دوستۍ څخه ځان وساتئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره هر یو لوستل شوي ورمونه ولولي اوځو نور زده‌کوونکي دې د ورمونو په مطلب د ټولګي په مخ کې لنډې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې ورمونه په یادو زده کړي او په ښکلي لیک سره دې په خپلو کتابچو کې ولیکي!

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد، دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

متلونه

موخه: د متلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د متلونو سم او په ځای کارول، د متلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسوله متلونو سره آشنايي لرئ؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې متلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووايي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کرې هغه به رېبې.

ژرنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسې، په خوی به د هغو شې.

له یوه لاس څخه ټک نه خېژي.

په یوه ګل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستوڼي کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلاده.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د متلونو متن په لوړ آواز د ټولګي په مخکې ولولئ!
- یو د بل په مرسته لوستل شوي متلونه د املا په توګه ولیکئ!
- په ګروپي توګه د متلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو غړی د ټولګي مخې ته راشي او یو متل دې په شفاهي توګه نورو ته ووایي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي متلونه په ښکلي لیک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

د منې موسم

موخه: زده کوونکي دمنې موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزګران د پسرلي له کار او زيار څخه د منې په موسم کې ګټه اخلي.

پوښتنې:

۱. ويلی شئ چې منی د کال څووم موسم دی؟

۲. تاسې د منې د مياشتو نومونه ويلی شئ؟

۳. آيا د منې په موسم کې د هوا او دمېوو په هکله معلومات لرئ؟

منی د کال درېم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ- چې د ميزان،عقرب او قوس په نامه هم بللی شي. کله چې د اوړي موسم پای ته ورسېږي، د اوړي تودوخه ورو ورو لږه شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سړه وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ډول ډول ګلانو او د دې موسم په ځانګړي رنګ سره لکه دويم پسرلی رنګينه ښکاري.

د منې په موسم کې د هېواد د سړو او تودو سيمو د ونو پاڼې په ژېړيدو پيل کوي او ورو، ورو رژېږي. انګور، ختکي، منې او داسې نورې مېوې په دې موسم کې ښې پخېږي او د خوړلو لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني د ګټو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.
- زده کوونکي دې د مني د میاشتو نومونه دچوکاټ په تشو ځایونو کــې پــه خپلو کتابچو کې ولیکي. ☐ ☐ ☐
- زده کوونکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیداکړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

موسم، ګرمي، تویېږي

۱. موسم:__________

۲. تودوخه:_________

۳. رژېږي:_________

کور نۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د میوو څو نومونه ولیکي.چې په دې موسم کې ښې پخېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلور پنځوسم لوست

د ژمي موسم

موخه: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ډېر بدلون او سړېدو باندې پوهېدل او د ژمي په يخنۍ کې د ځان ساتنې ذهنيت ور کول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې کوم موسم وينئ؟
۲. ويلی شئ چې ژمی د کال څووم موسم او ددې موسم د مياشتو نومونه څه دي؟
۳. خلک د ژمي د رارسېدو لپاره څه تيارى نيسي؟

ژمی د کال څلورم موسم دی. (مرغومی، سلواغه او کب) د ژمي د درې مياشتو نومونه دي، چې ځينې خلک يې د (جدي، دلوې او حوت) په نومونو هم يادوي. په ژمي کې د لمر وړانګې او تودوخه کمزورې وي، هوا ورو ورو سړه شي.ځينو تودو سيمو او ځايونو کې ځينې مېوه لرونکې او بې مېوې ونې لکه د نارنج، سبر، نښتر ا و داسې نورې، چې د ننګرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتيا په ولايتونو کې ډېرې دي، همېشه شنې پاتې کېږي، په سړو سيمو کې ډېرې واورې او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سيمو کې واوره وشي، ژر ويلې کېږي. واورې او بارانونه د کښتونو لپاره ډېرې ګټې رسوي.

يومتل دی چې: (کابل بې زرو شه دی نه بې واورو). په کابل او نورو سړو سيمو کې چې د ژمي هوا ډېره سړه شي، نو خلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ ږدي او تاوده کالي اغوندي، چې د زياتې يخنۍ له کبله ناروغه نشي. نو هغه خلک چې شتمن دي، ور ته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو خلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ؟
- ژمی د کال څووم موسم دی؟
- د ژمي میاشتې په نورو کومو نومونو باندې یادوي؟
- په کومو سیمو کې د نارنج، سبر، نښتر او داسې نورې ونې پیدا کېږي نومونه یې واخلئ؟
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د ژمي د اړتیاو پــه هکلــه دې معلومات وړاندې کړي او بیا دې زده کوونکي د متن له مخې د یو بل په مرسته د املا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د ژمي د میاشتو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د اور ګټې او زيانونه

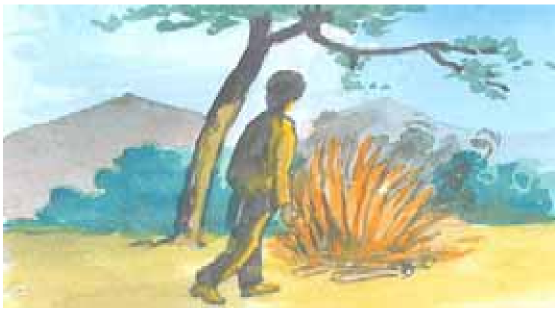

موخه: د متن لوستل، ليکل، د اور د ارزښت،ګټو او زيانونو په هکله زده کوونکـو تـه معلومـات ورکول دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر اور ګټې لري که زيانونه؟

۲. مورږ په ژوند کې اور ته څه اړتيا لرو؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پېژانده. کله به چې لمر لويده او هوا تيـــاره کېده، ټول خلک ويده کېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سړېدو له کبله د غرونو په غارونوکې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره يې هېڅ ډول وسيلې نه درلودې.

سابه او دځارويو غوښې به يې اومې خوړلې. ښايي کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخيـــستی وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. يا دا چې ښايي د دوو تېږو د سولېدو په وسيله به اور پيدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنګه اور پيدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه ګټه واخلي.

د اور موندنه او کشف کول د انسان له ارزښتنا ناکو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېريدو سره له اور څخه په ګټو اخيستلو باندې هم پـوه شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وګرځېده. ورروسته يې له اور څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوړو د پخولو او د يخنۍ په وخت کې يې د ګرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم ګټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې لـه اور سـره هېڅکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې ګټور شی دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر ګران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- زده کوونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا ووايي او هم دې د يو بـل غلطۍ ور په ګوته کړي.
- په ګروپي توګه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او په شفاهي توګه دې د اور د ګټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندې کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

الوتونکي مرغان

موخه: دمتن لوستل، لیکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځینو ډولونو پېژندل او پــه ګټو یې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پېژنئ؟

۲. مور د کومو الوتونکو له غوښو او هګیو څخه ګټه اخلو؟

۳. کوم الوتونکي په اوبو کې لامبو وهلی شي؟

ځیني مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوزي، له یوه ځای څخه بل ځای ته تګ راتګ کولی شي، ځیني الوتونکي ټول ژوند په یوه ځای کــې تېروي، لکه چنچنې، ښاروګانې، زرکې او داسې نورې، خو یو شمېر الوتونکي په ژمي کې تودو سیمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بېرته خپلـــو ځایونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زاڼې، بازان، باښې او داسې نور چې قوي وزرونه لري په هواکې ډېر جګ او لوړ الوزي. یاد شوي الوتونکي قوي مښوکې او منګولې لري، چې نور مرغان او حیوانات پرې ښکارولی شي، نو لــه همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. یو شمېر مرغان د خپلو پرده لرونکو پنجو په مرسته په اوبو کې لامبو وهي. لکه هیلۍ، بتې، ډینګ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

مښوکه :	ټونګه
منګولې :	پنجې

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلوګروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله یو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په ګټو دې خبرې وکړي.
- په لاندې چوکاټ کې د ځینو مرغانو نومونه لیکل شوي دي. تاسې یــوازې د لامبو وهونکو مرغانو د نومونو څخه یوه کړۍ راتاوه کړئ او بیــا د لانــدې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

بازان، بابنې، چنهچنې، هیلۍ، بتې، ډینګ

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې جملې د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډکې کړي.

۱. ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي ________. (دي، ده)

۲. ځینې الوتونکي ټول کال په یو ځای کې ژوند ________.(تېروي،لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه پنځوسم لوست

رښتینی هلک

موخه: چې زده کوونکي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن کې د مفردواو د جمع کلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او ویې لیکي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شیانو په پلورلو کې انصاف کول ښه کار دی؟

یو هلک په خپل پلورنځي (دوکان) کې د اړتیا وړ شیان خرخول. یو سړی راغی، دوې هګۍ یې واخیستې. د اخیستونکي فکر نه و، د پینځو افغانیو پر ځای یې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلک پوه شو، چې اخیستونکي ورته د پینځو افغانیو پرځای لس افغانۍ ورکړې،له پلورنځي ووت او ورپسې یې منډه کړه او هغه ته یې وویل: ماما! دا لس ګون در واخله او ته پنځه افغانۍ راکړه، دا ځکه چې زما پینځه افغانۍ پر تا کېږي.

اخیستونکي د دغه هلک له رښتینولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته یې وویل: شاباس! ستا له رښتینولۍ نه ډېر خوښ شوم. الله (ج) دې نېکمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د هر ګروپ یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په خپله ژبه ووايي.
- یو بل ته د کلمو او جملو املا ووایاست!
- له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
هلک	هلکان
سړی	
اخیستونکی	
فکر	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.

(ډېر، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلک له ربنتینولۍ څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

دکورنيو چرګانو ساتنه

موخه: د متن لوستل، ليکل ، دکورنيو چرګو او چرګانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې په کور کې دچرګو او چرګانو د ساتنې سره مينه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟

۲. د کورنيو چرګانو څخه کومې ګټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرګې او چرګان ساتلې وو. د هغې چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېدل، چرګو يې هګۍ نه اچولې،عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ يوه ورځ چې اکا يې شېر محمد د دوی کورته راغی نوعابده يې خپه وليده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وويل: کاکا جانه! زما چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وويل: دچرګو اوچرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او اوبه ورکوه! او په خپل وخت يې واکسين کوه، چرګې او چرګان به دې ښه شي، ځکه چې واکسين چرګان له ناروغيو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرګې او چرګان يې غوښن او تندرست شول او چرګې يې په هګيو راغللې، اوس نوعابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرګو څخه هګۍ ټولوي اوبازار ته يې د پلورلو لپاره وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرګانو دګټو په هکله خبرې وکړئ.
- لاندې نیمګړې عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

– عابدې په کور کې چرګان ساتلې............... .

– دهغې چرګان ورځ په ورځ...................... .

– عابده نه پوهېده چې څه ....

– یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته ....

– نو عابده یې خپه ....

– شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه ....

– عابدې ورته وویل: چې کاکا جانه! زما چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم ....

– هغه ورته وویل: د چرګو او چرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او............ .

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د (چرګان، هګۍ، بازار) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرحيواناتو زړه سوی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، پر څارويو باندې د زړه سوي درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په څارويو باندې زړه سوی ښه کار دی؟
۲. آيا ويلی شئ چې له غوا، آس او چرګانو څخه کومې ګټې اخېستل کېږي؟

خدای (ج) ټول څاروي د انسانانو د خدمت او ګټې اخيستلو لپاره پيدا کړي دي او لوی خدای (ج) د دوی په واسطه د لويو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د غواګانو، مېږو او وزو څخه غوښې او شيدې را کوي، د چرګو له غوښو او هګيو څخه نور په زړه پورې خواړه برابر وو. د ځينو نورو څارويو له غوښو، پوستکو او وړيو څخه هم د ژوند نورې اړتياوې پوره کوو.

بار وړونکي څاروي هم زموږ د ژوند په سمبالولو کې لويه برخه لري. نو په دې ترتيب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو څارويو په دغو ځانګړتياو سمون موندلی دی. په کار ده چې موږ څارويو ته زيان و نه رسوو او پرې زړه سوی ولرو. يوه پخوانۍ کيسه ده چې وايي: يو سړی چې ډېر ګناهکاره و، يوه ورځ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه كلي ښځه تېرېده، هلته يې يو سپى وليد چې د تندې له لاسه نږدې دى چې مړ شي.
سپي له ګاه ښځه اوبه را وايستلې او سپي ته يې ورکړې او هغه يې له مرګ څخه وژغوره لوى خداى (ج) د همدې زړه سوي په خاطر د هغه ګناهکـــار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- په ښاروېو باندې د زړه سوي په هکله خبرې وکړئ.
- د څو ښاروېو د نومونو املا دې يو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

– لاندې پوښتنې او ترڅنګه يې دهغو ځوابونه په خپلو کتـــابچو کـــې وليکئ!

○ له غوا ښځه څه شى لاس ته راوړو؟
○ موږ او تاسى ولې بايد پر ښاروېو باندې زړه سوى ولرو؟
○ سړي څه شى وليد او څه يې وکړل؟
○ هغه ګناهکار سړي سپي ته ولې اوبه ورکړې؟
○ لوى خداى(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغان او د ځالو جوړونه

موخه: چې زده کوونکي په دې پوه شي چې الوتونکي هم د خپل نسل د ډېرښت او پاینښت لپاره خپلو ځانواو بچیو ته ځالې جوړوي، په ځالو کې هګۍ اچوي او خپل بچــي پــه کــې روزي.

پوښتنې:

۱. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟

۲. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې ځالې جوړوي؟

۳. مرغان خپلې ځالې له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي ونې شنې او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د ځالو په جوړولو پیل کوي. ښاروګانې، چنچنې، طوطیان، کارغان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، ځنګلونو او د ځینو دېوالونو په سوریو او لوړو غرونو کې دخپلوځالو په جوړولو لګیاوي،الوتونکي په دښتو، پټیو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي واښه راټولوي او په خپلو مښوکو او پښو سره یې یو په بل باندې په ترتیب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلې ځاله جوړوي.

پوهېږئ چې بیا په ځاله کې څه کوي؟ په خپلو ځالو کې ژوند کوي، هلته هګۍ اچوي او له هګیو څخه څه موده وروسته واړه واړه ښکلي، بچیان راباسي.بیانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچنیو الوتونکو مور اوپلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچیو ته یې په خوله کې ورکوي، تر څو چې بچې یې لوی شي او والوزي.
موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالو ته لاس ورنه وړو، د هغو ځالې ورانې نه کړو او بچیانو ته یې آزار ونه رسوو. ځکه چې د مرغانو بچې هم خپلو میندو او پلرونو ته ګران دي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوست په مطلب له یوه بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
  ۱. مرغان چېرې ځالې جوړوي؟
  ۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟
  ۳. مرغان چېرې هګۍ اچوي؟ او له هګیو څخه څه شی منځ ته راځي؟
  ۴. مرغان څه شی خوري؟
- زده کوونکي دې د متن له مخې له یو بل سره ځینې کلمې او جملې د املا په توګـه وکاروي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: الوتونکي د ځالو په جوړولو پیل ________.   (کوي، کوی).
ب: موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالوته لاس ور نه وړو او د هغو ځالې ورانې ________.   (نه کړو، ورانې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه کړه وړه

موخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نومونو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟

۲. آیا د ښې رویې په اړه څه پوهېږئ چې څنګه پایلې لري؟

۳. تاسې له خپلو ټولګیوالو او همزولو سره څه ډول رویه باید ولرئ؟

زرغونه په درېیم ټولګي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښوونځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور یې ترې پوښتنه وکړه: لورې! ولې خپه یې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وویل: درېیم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د نوي لوست کلمې د ښوونکي له لارښوونې سره سم په خپلې کتابچې کې ولیکم. لاسي بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې ورېمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لګیا ده لیکنه کوي. هغې ته مې وویل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی یو ځل ورېمې په ډېره بده رویه قلم راته ګوزار کړ او داسې یې راته وویل: واخله خومره ورېې یې، خوما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ویل ډېره تــرې خپــه او خواشینې شوم. ځکه چې هغې زما د لاسي بکس څخه بې له اجازې قلم اخیستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بخښنه وغواړي او مننه وکړي. په بد ډول يې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو بل سره متن ولولئ!
- لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پيدا کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

  خپه– زرغونه– قلم– ليکنه– ورږمه.

- زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

– لاندې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!

○ زرغونه په دريم ټولګي کې زده کړه __________.

○ بې له اجازې څخه د چا قلم __________. دا ښه کار __________.

○ او بې له مننې څخه يې __________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپېتم لوست

د شاتو مچۍ

موخه: د شاتو د مچيو روزل او د هغود ګټو او ګډ ژوند په هکله معلومات ورکول اود دغه لوست سم لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وينئ؟

۲. د شاتو مچۍ مو ليدلې او پوهيږئ چې له هغو څخه څه شی لاس ته راځي؟

د شاتو مچۍ ډېره ګټوره حشره ده. مچۍ په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژوو په ګډ ژوند کې نه ليدل کيږي. ځينې خلک د شاتو مچۍ په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځينې ورته د کور په لوړو ديوالونو کې له ډېروڅخه ځايونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلويښتو زرو مچيو پورې ژوند کوي. د شاتو مچۍ په ګرمو ځايونوکې چې هلته ګل لرونکي بوټي او ګلان ډېر وي په زياته اندازه شات ورکوي. په هر صندوق کې يوه ملکه وي چې ښځينه مچۍ ده، نور يې کار ګران او ساتونکي دي د ملکې دنده هګۍ اچول دي، د نورو مچيو دنده د ګلانو څخه د شيرې زيښېل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنګه دکورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعې د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځنې کار اخلي، او خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بچیو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي.زموږ په هېواد کې د مچیو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتیا لپاره ډېر ګټور خواړه دي چې بدن پیاوړی کوي.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونو پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په ګروپونو کې د لوست متن ولولئ! بیا د شاتو د مچیو د کار، فعالیـــت او ګټو په هکله یو له بل سره خبرې وکړئ. یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د شاتود مچیو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناګانې درکړل شوي دي. تاسې یې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

شات:__________

ګرم: __________

هېواد:__________

عسل ، بوره
سوړ، تود
ښار، وطن

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې (د شات، مچۍ ، ګټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورېښم څرنګه لاس ته راځي؟

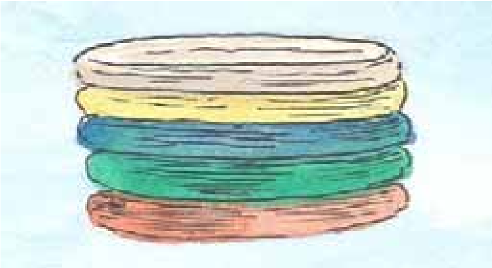

موخه: د متن سم لوستل، سم ليکل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل او د ورېښمو پېژندل او په ارزښت يې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ورېښم څه شی دی؟ او څنګه لاس ته راځي؟

۲. له ورېښمو څخه څه شی جوړيږي؟

ورېښم د ورېښمو له کوچني چينجي څخه لاس ته راځي. په دې توګه چې دا کوچنی چينجی له ځان څخه نازک تارونه تاووي او په همدې نازکو تارونو کې چې د خونې په توګه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې ورېښمني خونې يا غوزې کې د دوو څخه تر درې اونيو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تيارېږي. چې په پای کې د ورېښمو خونه سوری کوي او له هغې څخه بهر راوزي او هګۍ اچوي چې له دې هګيو څخه نور دورېښمو چينجي پيدا کېږي، د ورېښمو د چينجيو خواړه د توت پاڼې دي.د ورېښمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوزې په مناسبو او تودو ځايونو کې ساتي چې د ورېښمو چينجي له وتلو او يا د پيدا کېدو څخه مخکې مړه نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بیا د ورېښمو غوزه چې په اصل کې یو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د ورېښمو ټوکر او نور شیان چې ډېرارزښتناک، کلک او کم پیدا کېږي جوړوي چې دغه ورېښمین شیان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په لوړ اومناسب آواز ولولي.
- د ورېښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- لاندې کلمې په خپلو ګروپونو کې هېجا کړئ!

(ورېښم– تارونه– هګۍ– ټوکر)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي. (ورېښم، تارونه، هګۍ، ټوکر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغه جوړه

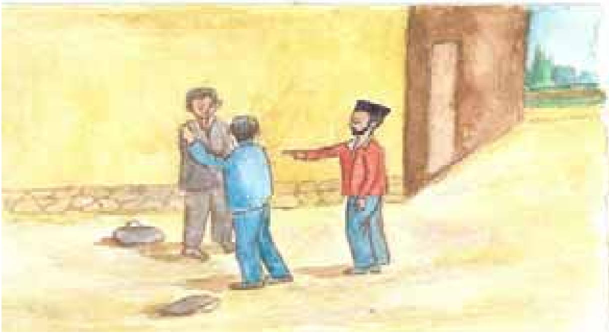

موخه: د متن لوستل، لیکل د شخړو او لانجو څخه ځان ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه موږ ته څه ګټې لري؟

یوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، یو د بل په وهلو او ټکولو یې پیل وکړ، چې ناڅاپه یې پلار کور ته راغی، ګوري چې دواړه په جګړه اخته دي، پلار یې دوی سره خلاص کړل. اجمل له خټک څخه مشر و، پلار یې داسې ترې وپوښتل: زویه! په څه شي باندې دې له خټک سره لانجه وه؟ اجمل وویل:« پلار جانه! ده زما توپ واخیسته او بېرته یې نه راکاوه، هرڅومره مې چې ورته وویل، توپ زما دی، خو نه یې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو خټک په ما ګوزارونه وکړل، ما هم پرې ګوزارونه وکړل.» پلار یې چې د اجمل خبرې واورېدې بیا یې داسې ورته وویل:« زویه! ته خو مشر یې باید په خپل کشر ورور ډېره مهرباني ولرې. همدارنګه خټک چې له تا نه کشر دی باید ستا د مشر توب درناوی په پام کې ونیسي. په پای کې یې داسې وویل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له یوبل سره په هیڅ شي بې ځایه شخړه او لانجه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپګان سبب ګرځي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په لوړ آواز ولولئ!
- د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرښې په وسیله په خپلو کتابچو کې ونښلوئ!

ورځ	مشر
کشر	سوله
دښمني	دوستي
شخړه	شپه

- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– یوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په ________ شو. (شخړه– جګړه)

– چې ناخاپه یې پلار کور ته ________. (ورغی– راغی)

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په لنډو جملو کې یې وکاروئ.
(شخړه– روغه جوړه– مشر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپېتم لوست

د زرد آلو زړی

موخه: د زده کوونکو د لوستلو اوليکلو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کيسې په موخې پوهېدل دي.

پو ښتنې:

۱. په انځورکې څه وينئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پيداکېږي؟
۳. په اوړي کې کومې ،کومې ميوې پخيږي؟

يوه ورځ يو هلک په لار کې زردالو خوړل او زړي يې غورځول. يوه زوړ بزګر چې هلته په خپل پټــي کې په کار بوخت و، زړي يې راټول کړل او د لارې په څنګ کې يې تــر خــاورو لاندې ښخ کړل. هغه هلک د بزګر دا کــار وليد. خو څه يې ونه ويل او خپله لاره يې ونيوه.

څو کاله وروسته هلک له هغه ځايه تېرېده ګوري چې د زړي په ځای يو ښــه نيالګی شين شوی دی.بزګر يې په اوبو ورکولو لګيا دی. له دې خبــرې نــه څوکاله نور هم تېر شول. دا هلک چې ځوان او زلمی شوی بيا له همدغه ځای څخه تېريږي. ګوري چې د زردآلو ونې خورا ډېرې مېوې نيولې دي. خو هغه بزګر هلته نشته ځوان هلک د دې ځای له ګاونډيانو او خلکو څخه د هغــه پوښتنه وکړه، خو داسې څرګنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی. ځوان د زردآلو ونې ته ورنژدې شو دوه دانې يې ترې راوشکولې او هغه سپين ږيري بزګر ته يې دعاګانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو يې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړي ونه غورځول او په خپله باغچه کې يې وکرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې لوست ولولئ او په مطلب یې له یو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسو په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!

– یوه ورځ یوه هلک په لار کې زرد آلو ______.   (خوړل، مینځل)

– یو زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړې یې را تېول

________ او دلارې په څنګ کې یې تر خاورو ________ ښخ کړل.

(خوړل– مینځل– کړل– لاندې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لوستل شوې کیسه په یادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړې کیسه نورو ته ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيار او هوسايي

موخه: د ګډې مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل، ددې کېسې سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. هغه کسان چې له يو بل سره په کارونوکې مرسته کوي نتيجه به يې څنګه وي؟

۲. آيا تاسې هم يو د بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په يوه ځای کې دريو ملګرو (ايمل، ميرويس او خوشحال) سره ګډ ژوند کاوه. يوه ورځ ايمل چې څه غنم درلودل فکر يې وکړ، که د غنمو داني وکرم، نو ډېرغنم به لاس ته راشي، دا کار يې خوښ شو. د غنمو په کرلو کې يې له خپلو ملګرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وويل: (موږ خپل کارونه کوو مرسته نشوکولی) ايمل غنم وکرل، غنم شنه شول، د پخېدو څخه وروسته يې بيا د غنمو په لو، درمند کولواو پاکولو کې مرسته وغوښته، ملګرو يې بيا ورته وويل(موږ خپل کارونه کوو، بې کاره نه يو، مرسته هم نشو در سره کولی) ايمل بيا خپل زيار او همت ته دوام ورکړ.

غنم يې وريبل، درمند يې کړل کورته يې هم راوړل د اوړو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کې يې هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بيا هم هغوی د ايمل سره مرسته ونه کړه. کله چې ايمل ډوډۍ پخه کړه، نو ويې ويل: (څوک زما سره ډوډۍ خوري؟) دوی دواړه په منډه راغلل. ويې ويل: چې موږ به درسره د ډوډۍ په خوړو کې مرسته وکړو.

دوی چې ډوډۍ خوړولو ته ځانونه تيار کړل. ايمل ورته وويل، د کرلو، لوکولو، درمندولو، پاکولو او پخيدو په وخت کې چېرې وئ؟ ډوډۍ چې تياره شوه تاسې يې خوړلو ته راغلئ. د تيار خوړو وخت تېر دی. هر څوک بايد کار وکړي. د خپل کار او زيار ګټه دې وخوري او د نورو د اوږو بار دې نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلب په اړه د کیسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!
- د کرښې د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

ا	م
غنـ	ویس
میر	سته
مر	ډی
در	یمل
ډو	مند

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لوستل شوې کیسه په یاد زده کړي او بیا دې خپلو ټولګیوالو ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه شپېتم لوست

لیک نښې

: ؟ ! ، .

موخه: د لوست په متن کې د لیک نښو پېژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنه:

۱. په پورتني چوکاټ کې د لیکلوکومې نښې نښانې پېژنئ؟

شارحه (:) - سوالیه (؟) - ندایه (!) - کامه (،) - ټکی(.)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وګورئ!

موږ او تاسې هره ورځ بوره خورو. بوره په خوراکي شیانو کې لکه کلچې، روټونه، حلوا، خوږې ډوډۍ او نوروکې کارول کېږي.

ګرانو زده کوونکو! پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي؟

بزګران، لومړی ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د ګنیو (ګنډېریو) تخم کري. د څو میاشتو څخه وروسته بیا لبلبو او ګنې پخېږي، بزګر لبلبوله ځمکې څخه راباسي او د ګنډېریو بوټي رېبي او بیا یې د بورې جوړولو فابریکې ته وړي.

لبلبو بنه پرېمنځي او له هغه وروسته یې دماشینونو په واسطه میده کړي. اوبه لوی دیګونو کې یې بنه وایشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته په ماشینونو کې ورته څرخ ورکوي چې په دې وخت کې یې رنګ لږلږ سپینېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په پای کې په سپین رنګه پوډر بدلېږي بیا یې له ماشینونوڅخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: مورې او تاسې هره ورځ بوره خورو

ب: بوره په نورو خوراکي شیانو لکه کُلچې رُوټ حلوا او خوږه ډوډۍ کې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ! : ، ٠) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

١. زه هر سهار بوره خورم

٢. ته هر سهار بوره خورې

٣. ګرانو زده کوونکود لبلبوڅخه کوم شیان جوړېږي

۴. بوره په نورو شیانو لکه حلوا روټ کلچوکې کارول کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته شپېتم لوست

ساده کلمې

موخه: دمتن لوستل، ليکل دکلمې پېژندل، په معنا اوتعريف يې پوهېدل او په سمه توګــه د هغې کارونه ده.

پو ښــتنې:

۱. ويلی شئ چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟

۲. د کلمې په مفهوم او تعريف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووځي کلمــه بلــل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، مېز.
کلمې له تورو او توري له غږونو څخه جوړېږي. همدا رنګه د کلمــو لــه يوځای کېدو او ترتيب څخه جملې جوړېږي او د جملو له يو ځای کېــدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مــواد (تــوکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځی په ډېر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلی چمــن هــم لــري زده کوونکي د تفريح په وخت د ښوونځي په ميدان کې سپورتي لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل مېز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخــت کــې د ښوونکي خبرو ته غوږ نيسم. د پښتو د دريم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د اداري له خوا ماته راکړل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پوښ ورته ورکوم. چې څيري نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د تراني په ويلــو ســره مــوږ رخصتيږو او د کور په لور روانيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

غږونه :	آوازونه
توري :	حروف

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې ورپه ګوته کړئ !
- په خپلو ګروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!
- د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

ټولګی	کتابچه
فوټبال	څوکۍ
میدان	مېز
قلم	کتاب

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې يې وکاروئ!
(مېز، څوکۍ ، تخته، قلم، کتابچه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه شپېتم لوست

مرکبې کلمې

موخه: د مرکبو کلمو پېژندل، له مفردو کلمو څخه دهغو توپیراو په لوستلو او لیکلو کې يې سم کارول دي.

پو ښتنې:

۱. آيا تاسو مرکبې کلمې پېژنئ؟

۲. مرکبې کلمې څه ډول کلمې دي څوک به په دې اړه کوم مثال ووايي؟

مرکبې کلمې : هغو کلمو ته وايي چې له دوو يا زياتو خپلواکو کلمو څخه جوړې شوې وي. لکه میرویس میدان، انارګل، ورځپانه او نور...

په لاندې جملو کې مرکبې کلمې په نښه اوښه ورته ځيرشئ!

۱. بادام ګل خپلې مور ته یو ټیکری واخیست.

۲. سرتور ښکلی پیل مرغ لري.

۳. اجمل نوي ښار ته لاړ.

۴. سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په مناسب آواز ولولي.
- زده کوونکي دې له یو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعریف خبرې وکړي او د هغو لنډ تعریف دې په یاد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرین وکړي.
- له لاندې کلمو څخه مرکبې کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین غر، ګل غوټۍ، بادام ګل، سره بانجان، توربانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبې کلمې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوم لوست

ورروستاړي

تون، والي، جن، ان، مند، من ،تیا،توب

موخه: د ورروستاړو لرونکو کلمو پېژندل او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پو ښتني:

۱. په پورتني چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟ څوک یې لولي؟

۲. د ورروستاړي په هکله کولی شئ څه ووایاست؟

ورروستاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره یو ځای کېږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پیغلې او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.

۲. د اخک پلار جبار خان اکا هیرجن سړی نه دی.

۳. زموږ خلک د سولې پلویان دي.

۴. انځرګل ډېر ښه هنرمند دی.

۵. خوشحال بابا ډېر قدرمن سړی و.

۶.د زلمیتوب وختونه په بې پروایۍ کې مه تیروئ!

۷. سید جمال الدین افغان په خپلو لیکنو کې پوره وړتیا ښودلې ده.

۸. د امیر کروړ پیاوړتیا د ده له شعرونو څخه څرګندیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په چوپه خوله له ځان سره ولولئ!
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستاړي لرونکي کلمې ور په ګوته کړي.
- مشق او تمرین:
- لاندې جملې ولولئ او وروستاړي لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ـ رښتین والی د انسان ښه صفت دی. (رښتین والی)
ـ بډای خلک په ژمي کې وړین کالي اغوندي.
ـ د بریالي خور په روغتون کې بستر ده.
ـ له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
ـ جمال ښه انځورګر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تون، والی، جن، ان، مند، من) وروستاړي په کلمو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو اوياوم لوست

مختاړي

نا، بې، با، هم

موخه: د مختاړو پېژندل، د مختاړو لرونكو كلمو پيژندل او په ليكنو او لوستنو كې د هغـو سمه كارونه ده.

پو ښتني:

۱. پورتني چوكاټ كې څه ليكل شوي دي؟

۳. تاسې د مختاړو په هكله څه ويلی شئ؟

مختاړي هغه نا خپلواكي كلمي دي چې د خپلواكو كلمو په سركې ور سـره نښلول كېږي.او د كلمي د معنا د بدلون سبب ګرځي. لكه پوه، ناپوه، ځای، بې ځای، ادب، با ادب، كار، همكار.

۱. نا پوه سړی لكه ړوند وي.

۲. بې ځايه خبرې كول ښه كار نه دی.

۳. سرتور يو با ادبه هلك دی.

لغتونه او معناګاني:

ناخپلواكه :	نامستقله
بدلون :	تغيير

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوستل شوی متن دې په لوړ آواز سره ولولي.
- زده کوونکي دې یو د بل سره د مختاړي مثالونه مشق او تمرین کړي.
- په لاندې جملو کې مختاړي پیدا او په نښه یې کړئ بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. زه بې کاره نه یم. لکه (بې کاره) په مثال کې

۲. دا خواړه ډېر بې خونده دي. (بې) مختاړی دی.

۳. د ناروغ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مختاړي لرونکي کلمــې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه اویایم لوست

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندل، د عبارتونو او جملو په توپیرونو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١. عبارت څه ته وايي؟

٢. څوک کولی شي د عبارت یو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه یوه یا څو کلمې چې له یو ځای کېدو څخه يې بشپړ مفهوم واخیستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره یوځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندې جملو ته ځیر شئ اوعبارتونه په کې وګورئ!

- زه هر سهار د شیدو چای څښم.
- زلمی پرون د غزني ښار ته نه و تللی.
- د ړندو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.
- د علم زده کړه په هر مسلمان نارینه او ښځې فرض ده.
- د ښوونځي میدان.
- د احمد پلار.

پورتنو لیکنوکي څلور کرښې جملې او وروستۍ دوه کرښې عبارتونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې روان او سم ولولي.
- دجملې تعریف له یاده زده کړئ.
- لاندې جملو کې تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو او سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

دا دخپلې مور سره په کارونو کې ______ کوي.

ښه زده کوونکي له یو بل سره ______ نه کوي.

سګرټ او نسوار ______ ته زیان رسوي.

افغانان د ______ غوښتونکي دي.

هر انسان خپل ______ لري.

د چاپېریال ساتنه د ______دنده ده.

شخړه
سولې
عزت
روغتیا
مرسته
خلکو

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ټول افغانان سره ______دي.

د سګرټو او نسوارو کارول ______ته زیان رسوي.

ملالۍ دکور په کارونو کې ______کوي.

نجونې او هلکان په ښوونځي کې ______وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمله

موخه: دجملو پېژندل او په معنا او مفهوم يې پوهېدل.

پوښتنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: یوه یاڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم ورکړي جمله ګڼل کېږي لکه: افغانستان په موږ ګران دی.

په پورته جمله کې افغانستان په موږ ګران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه يې توپير وکړئ او هر يو يې په خپل کتار کې وليکئ.
- زه خوشحاله، شريف زما ټولګيوال دی، پاکوالی د ايمان يوه برخه ده، زه پاک خواړه خورم، اجمل ښوونځي ته، ايمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځه جملې او پنځه عبارتونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا   وطن ته موښکلا
کتاب او قلم   زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان   له تانه شم قربان
ته وينه دافغان   ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد   وطنه ته شې ښاد
مونږه سربښندوپه تا   اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور   ته پلارې هم مې مور
ته زړه دآسيا   او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا   او تاج يې ديما
ځاربږمه له تا   افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library